

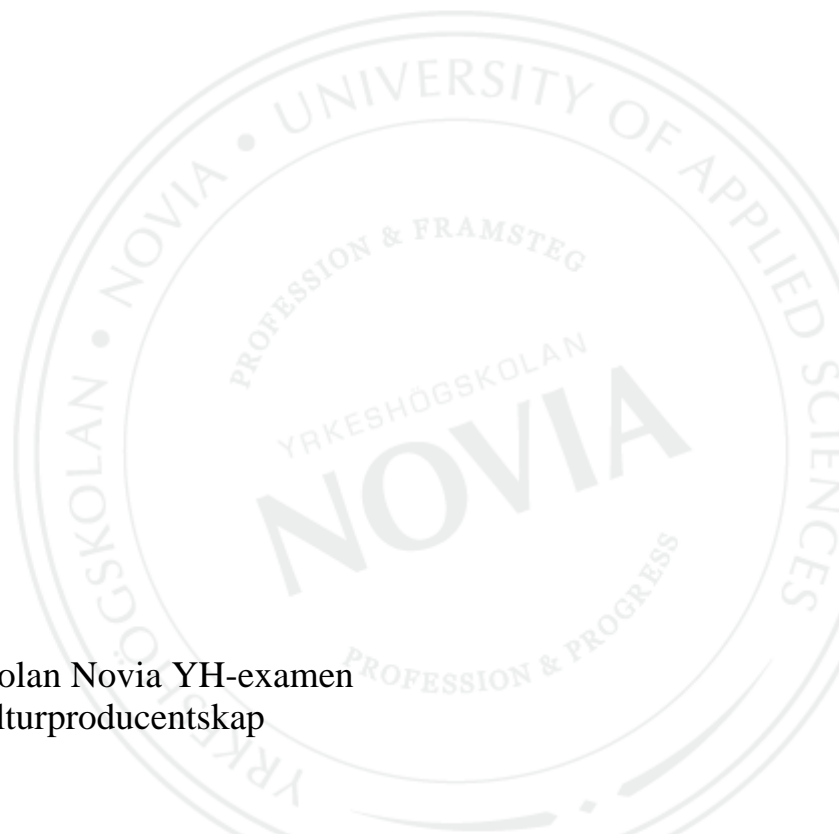
Pizza på Operan

Producenten, teater och utvecklingsstörning

Case: En rovfågel flyger in – en variation på Carmen

Annina Blom

Examensarbete för Yrkehögskolan Novia YH-examen
Utbildningsprogrammet för Kulturproducentkap
Helsingfors 2011

EXAMENSARBETE

Författare: Annina Blom

Utbildningsprogram och ort: Kulturproducentskap, Helsingfors

Handledare: Leena Björkqvist

Titel: Pizza på Operan – Producenten, teater och utvecklingsstörning

Case: En rovfågel flyger in – en variation på Carmen

Datum: 28.4.2011

Sidantal: 56

Bilagor: 3

Sammanfattning

Detta examensarbete tar upp arbete med teater och utvecklingsstörning och lyfter fram en producents roll i en teatergrupp med personer med specialbehov. Målsättningen är att ge en inblick i arbetet med en teatergrupp som består av personer med och utan utvecklingsstörning samt lyfta fram en producents roll i ett dylikt projekt. Som fallstudie har jag använt projektet *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen*, ett samarbetsprojekt mellan den fria teatergruppen DuvTeatern, Finlands Nationalopera och dansskolan Blue Flamenco. Examensarbetet är även en utvärdering av projektet.

I examensarbetet går jag grundligt igenom projektets arbetsprocess och utvärderar projektet på basen av den kunskap som jag fått genom mitt eget medverkande, på intervjuer och diskussioner som har förts med gruppens konstnärliga ledare, samt på projektdokument och artiklar skrivna om projektet. I arbetet tar jag även upp två andra grupper med liknande verksamhet som DuvTeatern.

Mitt examensarbete riktar sig till kulturproducenter som är intresserade av sektoröverskridande projekt och teaterproducentarbete med specialgrupper.

Språk: Svenska

Nyckelord: Teater och utvecklingsstörning, kulturproducent, sociokultur, DuvTeatern, sektoröverskridande, teater och personer med specialbehov

Förvaras: YH Novias bibliotek. G18. Georgsgatan 18, 00120 Helsingfors

BACHELOR'S THESIS

Author: Annina Blom

Degree Programme: Arts management, Helsinki

Supervisors: Leena Björkqvist

Title: Pizza på Operan – Producenten, teater och utvecklingsstörning
Case: En rovfågel flyger in – en variation på Carmen

Date: 28.4.2011

Number of pages: 56

Appendices: 3

Summary

This thesis discusses the work with theatre and mental disabilities illuminated from a theatre producer's point of view. The objective is to enlighten the reader on the work of an art group with special needs, alongside with a producer's role in such a project.

A coproduction between the independent theatre group DuvTeatern, the dance school Blue Flamenco and the Finnish National opera, called '*A bird of prey – a variation of Carmen*' has served as a case study for the thesis. The thesis also serves as an evaluation of the project.

In the thesis I go through the project process in detail and base it on my experiences through my own participation in the project as well as on discussions and interviews with the artistic director of the group. Also, I compare the work of DuvTeatern with two other groups with similar aims and activity.

My thesis gives an example of working with the arts and a group with special needs. It also gives my fellow producers an example on tools and skills needed to work with arts projects and a group with special needs.

Language: Swedish

Key words: Theater and specialgroups, theater and mental disabilities, socio-cultural, DuvTeatern, multidisciplinary projects

Filed at: Novia University of Applied Sciences library, G18, Yrjönkatu 18, 00120 Helsinki and Theseus.fi

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Annina Blom

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Kulttuurituotanto, Helsinki

Ohjaaja: Leena Björkqvist

Nimike: Pizza på Operan – Producenten, teater och utvecklingsstörning
Case: En rovfågel flyger in – en variation på Carmen

Päivämäärä: 28.4.2011

Sivumäärä: 56

Liitteet: 3

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tarkastella kehitysvammaisista ja ei-kehitysvammaisista koostuvan teatteriryhmän toimintaa sekä tehdä näkyväksi teatterituottajan rooli tämänkaltaisessa projektissa. Työskentelymetodinä on käytetty tapaustutkimusta ja tapauksena on ollut *Mustien siipien lintu – variaatio Carmenista* -projekti. Projekti toteutettiin yhteistyössä teatteriryhmä DuvTeaternin, tanssikoulu Blue Flamencon ja Suomen Kansallisoopperan kanssa. Opinnäytetyö toimii myös projektiarviointina.

Opinnäytetyössä käydään perusteellisesti läpi projektin työprosessia ja arvioidaan projektia kirjoittajan oman osallistumisen ja kokemuksen pohjalta. Työn perustana on myös toiminut DuvTeaternin taiteellisen johtajan kanssa käydyt keskustelut, projektiin kuulunut dokumentointi ja projektista sekä ryhmästä kirjoitetut artikkelit. Työssä nostetaan esille myös kaksi esimerkkiä samankaltaista työtä tekevästä teatteriryhmistä.

Opinnäytetyö voi toimia esimerkkinä kulttuurituottajille, jotka ovat kiinnostuneita monialaisista projekteista, teatteritaiteesta ja sen tuottamisesta erikoisryhmien parissa.

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: Teatterityö ja kehitysvamma, teatterityö erikoisryhmien parissa, kulttuurituottaja, teatterituottaja, tuottaja erikoisryhmässä, sosiokulttuuri, monialainen kulttuurityö

Arkistoidaan: YH Novian kirjasto, G18, Yrjönkatu 18, 00120 Helsinki ja Theseus.fi

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning	1
1.1. Metod och material	2
2. Begrepp	4
2.1 Utvecklingsstörning	4
2.1.2 ... eller intellektuellt funktionshinder?	5
2.2 Konst för publiken eller medlemmarna?	6
2.2.1 För hälsan?	6
2.2.2 Sektoröverskridande verksamhet	7
2.2.3 För publiken	9
2.3 Kulturproducentens roll	9
3. Om DuvTeatern	11
3.1 Möten	14
3.2 Omarbetade klassiker	15
4. Går inte ensam – exempel på liknande verksamhet	16
4.1 Moomsteatern	16
4.2 Glada Hudik-teatern	17
4.3 En trendvåg?	18
5. Fallstudien <i>En rovfågel flyger in – en variation på Carmen</i>	19
5.1 Bakgrund - Rovfågeln Carmen	20
5.2 Samarbeten över gränser	21
5.3 Utrymmen	24
5.4 Innehåll - från duva till rovfågel	25
5.5 Vid sidan om och mitt i – projekt vid sidan om	28
5.5.1 Publikarbete	29
5.5.2 Duva/Diva	31
5.5.3 Jubileumsfest	33
5.5.4 Dokumentär	34
6. Sammanfattande analys	34
6.1 Från diva till duva – om krockarna	35
6.2 Administration	39
6.2.1 Producentens viktigaste områden	39
6.2.1.1 Planering	40
6.2.1.2 Repetitioner	41
6.2.1.3 Övriga överraskningar	42
6.2.1.4 Kommunikation	43
6.2.2 Bortfall av personer	45
6.2.3 Pizza på Operan	46
6.3 Vad har DuvTeatern, Moomsteatern och Glada Hudik-teatern gemensamt?	47
7. Slutsats	49
8. Källförteckning	54

Bilaga 1: Exempel på tidtabell: *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen*

Bilaga 2: Pressmeddelande: *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen*

Bilaga 3: DuvTeatern brev till skådespelarna: *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen*

1 Inledning

För två år sedan (2009) fick jag ett intressant arbetserbjudande. Det var Mikaela Hasán, frilansregissör och skådespelare samt konstnärlig ledare för teatergruppen DuvTeatern som frågade om jag var intresserad av att medverka som producent i DuvTeaterns projekt som då gick under arbetsnamnet "Operaprojektet". DuvTeatern är en teatergrupp bestående av personer med och utan utvecklingsstörning. Jag tackade och tog emot den intressanta utmaningen. Utmaningen säger jag eftersom jag inte tidigare arbetat tillsammans med en grupp med personer med specialbehov, i detta fall personer med utvecklingsstörning. Jag minns känslan av rädsla i början, en rädsla som bottnade sig i min ovisshet inom området utvecklingsstörning och konstnärligt arbete med en grupp med specialbehov. Jag frågade mig hur detta projekt skulle gå att producera med endast de baskunskaper inom teaterproducentkap som jag fått av att ha jobbat med andra teatergrupper inom det fria fältet? Eller snarare, hur skulle arbetet komma att skilja sig från ett projekt med en grupp utan personer med specialbehov?

I skrivande stund, har Operaprojektet haft sin premiär och produktionen väntar på beslut om en fortsättning eller avslutning. Mitt examensarbete är en utvärdering av projektet och målsättningen är att ge en inblick i arbetet med en teatergrupp som består av personer med och utan utvecklingsstörning samt lyfta fram en producents roll i en teatergrupp med specialbehov. Som case har jag använt projektet *Operaprojektet*, som senare fick namnet *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen*. Projektet förverkligades i samarbete med DuvTeatern, dansskolan Blue Flamenco och Finlands Nationalopera (2009-2011). Syftet med att utvärdera projektet är att mer systematiskt ta vara på de erfarenheter som projektgruppen fått under projektet. Följer man inte upp detta kan samma eller liknande misstag göras gång på gång. En utvärdering ger alltså ett bra underlag för att lyckas ännu bättre med nästa projekt (Eklund, 2009, sid. 160).

Synen på utvecklingsstörning har ändrats radikalt under några decennier, vilket språket visar. Det är långt från gamla tiders: "institutioner för vanföra eller mentalt efterblivna" till dagens mål: "att skapa jämlika möjligheter för alla människor, även för dem med funktionsnedsättningar" (Molin, 2007). Utvecklingsstörning är idag synnerligen inte mera lika tabubelagt som det har varit tidigare. Många med utvecklingsstörning som lever idag har varit med om en utveckling från ett ovärdigt liv till en värdig tillvaro. Värdig i

bemärkelsen att bli tagen i hänsyn och ha samma mänskliga rättigheter och skyldigheter som andra, inte isoleras och bli bortglömda på ett vårdhem eller undandömda i hemmet. Under det senaste decenniet har även färdigheter och egenskaper hos personer med utvecklingsstörning börjat framhållas allt mer. Denna utveckling är kanske synligast inom konstens område. I Finland har det ordnats diverse konstklubbar för personer med utvecklingsstörning redan i ett tiotal år, men det är nu som konstutövning bland specialgrupper börjar synas mer och mer samtidigt som det börjat gå mot ett allt mer professionellt håll. DuvTeatern har funnits till och letts av professionella teaterarbetare sedan 1999 och man kan säga att verksamheten har blivit mera professionell för produktion som gruppen satt upp. Härmed blir konstarbetet med grupper bestående av personer med specialbehov även mer aktuellt för kulturproducenter. Utvecklingen syns också på en politisk nivå, t.ex. i Finlands politikprogram för hälsofrämjande: *konst och kultur ger välfärd*, som ges mycket vikt idag samtidigt som understödsformer för arbete med specialgrupper (eller riktat till specialgrupper) syns inom utdelningen av finansiering för konst (se Undervisnings- och kulturministeriets hemsida samt Svenska kulturfondens utdelning för: *kultur i vården projekt*) som leder sitt ursprung i tankegången *kultur är för alla*¹ vilket innebär att alla bör ha en grundrätt till att kunna njuta och själv ta del av konstens och kulturens positiva effekter på människan och varandet.

Genom att berätta om DuvTeaterns arbete, specifikt genom att lyfta fram projektet *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen* och utvärdera det samt genom att spegla verksamheten med andra liknande verksamheter vill jag lyfta fram arbetet med specialgrupper som ett viktigt område att känna till för kulturproducenter.

1.1 Metod och material

Som undersökningsmetod har jag valt fallstudiemetoden. Metoden kan användas för att systematiskt studera en företeelse, i mitt fall ett projekt som jag själv medverkat i: alltså är det frågan om en empirisk undersökning. Fallstudiens unika styrka ligger i dess förmåga att hantera många olika sorter av empiriskt material som t.ex. dokument, intervjuer och direkta observationer (Merriam 2006, sid. 24). Jag har valt metoden eftersom den bäst lämpar sig för fallet.

¹ Läs mera: <http://www.kulttuuriakikille.info>

Bild 1: Utdrag ur Operan Carmen.

Jag utvärderar projektet *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen*. En utvärdering är en granskning av en verksamhet och dess resultat (Wikipedia 2010, utvärdering). Genom att ha utvärdera projektet har jag nått till djupet av projektets produktionsprocess, fått en inblick i produktionens styrkor och svagheter och rent generellt fått en bättre förståelse för det projekt som jag arbetat med. Som teori för utvärderingen har jag använt mig av Sven Eklunds bok ”*Arbeta i projekt – individen, gruppen och ledaren*” och som grund för utvärderingen har jag använt SWOT - analysen som lyfter fram följande punkter i ett projekt: *Styrkor, Svagheter, Möjligheter och Hot* (eng. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). (Wikipedia 2010. SWOT – analys).

Materialet i mitt arbete härrör sig kring diskussioner som har förts med DuvTeaterns konstnärliga ledare Mikaela Hasán som har arbetat med DuvTeatern i över tio år och från information som har samlats genom olika dokument så som ansökningar, olika texter som har skrivits för produktionen eller under produktionens gång och texter insatta på DuvTeaterns hemsida, mm. Jag har även gjort en kortintervju med Hasán efter projektet. Uppföljningsintervjuer gör det möjligt att ta upp och belysa specifika situationer, vilket har konkretiserat och specificerat temat i mitt slutarbete på ett fruktbart sätt. Karin Widerberg poängterar väsentligheten med uppföljning av observationer också av etiska skäl för det ger personen en chans att kommentera och förhålla sig till den bild vi fått och den bild vi tror att vi fått (Widerberg 2002, s. 129).

Min viktigaste informationskälla har ändå varit egna observationer. Att observera innebär att iakttä, avläsa, ge akt på (Svenska akademiens ordbok 2011). Observationerna har jag gjort under min medverkan som producent för projektet. Producent för projektet har jag varit sedan hösten 2009. En stor del av examensarbetet baserar sig därmed på egna erfarenheter och anteckningar från 2009 ända fram till premiär. Även tidningsreportage och recensioner av föreställningen har legat till grund för arbetet.

Ett fall (läs en grupp eller ett projekt) har oftast flera förhållanden gemensamma med andra fall som ingår i samma kategori. Ju mer fallen liknar varandra, desto rimligare blir det att generalisera. För att bedöma likheter mellan olika fall, bör man så detaljerat som möjligt redovisa vad de har gemensamt, så att läsaren kan bedöma hur pass generaliserbara resultaten är (Malmö tekniska högskola 2011). Som exempel på liknande fall som DuvTeatern har jag valt två teatergrupper från Sverige. I kapitel 4 kommer jag att presentera Moomsteatern från Malmö samt Glada Hudik-teatern från Hudiksvall. Jag har valt att lyfta fram dessa tre grupperns likheter för att rent konkret kunna jämföra målsättningarna med varandra och göra en generalisering av verksamheten. Jag tar upp detta i kapitel 6. Genom att jämföra verksamheterna med varandra har jag kunnat fördjupa min kunskap inom området teater och utvecklingsstörning och teaterarbete med personer med och utan utvecklingsstörning.

Som grundteori har jag läst rapporterna ”Konst och kultur ger välfärd – förslag till åtgärdsprogram 2010-2014” av PD Hanna-Liisa Liikanen och ”*Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä – Näköaloja taiteen soveltavaan käyttöön*” av Cecilia von Brandenbur. Även min kulturproducentutbildning och tidigare erfarenheter av kulturproducentskap står som en viktig grund för mitt arbete.

2 Begrepp

I detta kapitel redogör jag för vissa väsentliga nyckelord och begrepp. Jag börjar med att diskutera den term för personer med utvecklingsstörning som jag använder mig av genomgående i mitt arbete. Efter det diskuterar jag kort företeelser som kan förknippas med mitt arbete, däribland regeringsprogrammet för hälsofrämjande och termen *sociokultur* samt introducerar begreppet *kulturproducent* för läsaren.

2.1 Utvecklingsstörning

Utvecklingsstörning är en begåvningsnedsättning. Det innebär svårigheter att lära sig nya saker och att i ord uttrycka tankar och känslor. Graden av funktionsnedsättning varierar från lindrig utvecklingsstörning till grav utvecklingsstörning. Det finns många orsaker till utvecklingsstörning. Det kan vara en kromosomförändring, en fosterskada eller en annan skada man fick när man föddes. Olyckor och sjukdomar under uppväxtåren kan också

genom skador orsaka utvecklingsstörning. Personer med utvecklingsstörning kan ha ytterligare funktionsnedsättningar i form av rörelsehinder, kommunikationsstörning, epilepsi eller syn- och hörselskador. Utvecklingsstörning är inte ett enhetligt begrepp och kan därför se mycket olika ut hos olika personer (Landstinget Västmanland 2009, Handikappcentrum²). Hos en del människor innebär utvecklingsstörningen att man inte kan tala, utan man visar sina känslor och sin vilja med kroppen, rösten och ansiktsuttryck. Men även om man har en svår utvecklingsstörning, är man glad och ledsen som andra, känner ilska och längtan, har sin favoritmusik och sina älsklingsrätter. Andra med utvecklingsstörning kan tala och förstå sådant som är enkelt och som hör ihop med deras vardagsliv. De behöver stöd av människor som ser till att de har det bra och hjälper dem med till exempel mat, kläder, tider och pengar. Många människor har en lindrig utvecklingsstörning och kan bo självständigt i egen lägenhet, ha ett arbete eller daglig verksamhet och delta i samhällslivet. De kan läsa sådant som är skrivet på ett lätt språk, och förstår sig på pengar, men kan ändå ha svårt att räkna ut hur mycket lönen räcker till (FDUV³). Känslor är något som definitivt inte påverkas av utvecklingsstörningen. Glädje, sorg, ilska, kärlek är mänskliga känslor, lika för alla. Liksom behovet av nära relationer och ömhet (FUB⁴).

2.1.1 ... eller intellektuellt funktionshinder?

Vilken benämning bör då användas när man talar om personer med funktionsnedsättning/utvecklingsstörning/handikapp/utvecklingshämning/funktionshinder/intellektuell funktionsnedsättning? Listan på termer är lång och den korrekta benämningen har under det senaste decenniet ändrats ofta. Det är inte enkelt att vara politiskt korrekt då man talar om personer med utvecklingsstörning eller att veta vilken term som är den mest aktuella, och då man frågar personer som i sitt yrke arbetar inom handikappförbund får man olika svar. Därmed har jag i mitt examensarbete valt att använda mig av begreppet ”utvecklingsstörning” som används i många allmänna sammanhang och som både används av intresseorganisationen *Förbundet De Utvecklingsstördas Väl* (FDUV) i Finland, intresseorganisationen FUB i Sverige och som jag genom en snabbsökning på Google påträffade i diverse behandlingsdokument i Finlands lag. Förvisso kan termen

² Den allmängiltiga definitionen är formulerad av *American Association on Mental Retardation*, 2002.

³ FDUV är en riksomfattande intresseorganisation som arbetar för svenskspråkiga barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning och deras anhöriga i Finland.

⁴ FUB står för Föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning.

utvecklingsstörning uppfattas som ett skällsord och som kränkande (läs: störning) då en korrektare term att använda t.ex. kunde vara ”funktionsnedsättning” eller ”utvecklingshämmad”. Det är dock inte min mening att vara kränkande utan jag väljer att använda mig av en allmän term som tillsvidare också är mest igenkännbar. Det är emellertid viktigt att man inte pratar om ”en utvecklingsstörd” utan ”en person med utvecklingsstörning”. Senare i mitt arbete kommer jag att lyfta fram Moomsteatern och Glada Hudikteatern i Sverige. Moomsteatern använder sig av termen ”intellektuellt funktionshinder” medan Glada Hudik-teatern talar om ”utvecklingsstörda och normaltstörda personer”.

2.2 Konst för publiken eller för medlemmarna?

Då man talar om arbete med specialgrupper inom den konstnärliga sektorn, är det ofta oklart inom vilken kategori arbetet faller. Är det ett konstprojekt utan vidare benämningar, ett samfundsprojekt, ett sociokulturellt projekt eller kanske konstterapi? Man kan fråga vem konsten i första hand görs för, arbetsgruppens medlemmar eller publiken. Visserligen utgår konstnärer oftast i första hand ifrån sig själv och sina egna känslor men konsten görs ändå allt som oftast för en publik. Ibland görs den för både publiken och för arbetsgruppen. Jag kommer inte att gå in på djupet av de olika benämningarna men jag redogör kort för dem och deras innebörd i denna kontext.

2.2.1 För hälsan?

Det är bevisat att konst har en positiv inverkan på människan och hennes välmående. Det handlar ofta om dess effekter vad gäller samhörighet (t.ex. dans som för samman människor och som lyfter fram talanger) och dess sätt att spegla varandet och höja självförtroendet. Konst och kultur som en främjande faktor vad gäller hälsa och välfärd har under senare år lyfts fram allt mer i de Nordiska regeringsprogrammen. I Finland är det senaste åtgärdsprogrammet *Konst och kultur ger hälsa och välfärd 2010-2014* en del av politikprogrammet för hälsofrämjande och avsikten är att det ska främja kulturens inflytande på hälsa och välfärd. Programmet lägger fram totalt 18 åtgärdsförslag som skall främja hälsa och välfärd genom konst och kultur. De tre fokusområdena för programmet är kulturell delaktighet och social gemenskap i vardagliga funktioner och miljöer, konst och kultur i social- och hälsovården och bättre hälsa i arbetslivet med hjälp av konst och kultur

(Statens strategidokument: Politikprogrammet för hälsofrämjande, 2007). Det är visserligen en positiv sak att konsten uppmärksammas och kan finnas till inom olika områden, i detta fall inom hälsovården, men det är minst lika viktigt att komma ihåg att konst och kultur inte endast ska ses och användas som ett instrument för att kunna existera. Konsten ska också kunna leva vidare inom sin egen gren och genom att tryggas av kulturpolitiska ramar.

Konsten och kulturen ingår allt synligare också i sektor- eller gränsöverskridande verksamhet, vilket exempelvis framkommer i Undervisnings- och kulturministeriets ansökningsprogram där man nuförtiden kan ansöka om finansiering för t.ex. ”Handikappsammanslutningars kulturverksamhet och kulturens tillgänglighet” och ”Kulturarbete som främjar välfärd” (Undervisnings- och kulturministeriet 2011, understöd till kulturen). Ett annat exempel är Svenska kulturfondens utdelningsprogram för ”Kultur på dagis”, ”Kultur i vården” och ”Kultur i skolan” (Svenska kulturfonden 2011, understöd till kulturen).

2.2.2 Sektoröverskridande verksamhet

Termen *sektoröverskridande* eller *gränsöverskridande* används allt oftare idag. Med sektoröverskridande åsyftas grupperingar över ämnesgränser och med sektoröverskridande samarbeten menas att man samarbetar över ämnesgränser. Benämningen används främst inom näringslivet och speciellt ofta råkar man även på benämningen på diverse tekniska högskolors Internetsidor men benämningen används också då man talar om innovationer. Uttrycket är dock allomfattande och tillämpas inom många olika områden, även inom konst. Det är ett nytt och behändigt begrepp som används för diversifierade grupperingar för att komma fram med nya produkter och tjänster som gynnar flera olika verksamhetsområden i stället för bara ett. Nyttan med gränsöverskridande samarbeten kan alltså vara stor, men det är inte alltid en dans på rosor att få det att fungera problemfritt då vanorna och värderingarna områdena emellan kan vara väldigt olika.

Sektoröverskridande verksamhet var ett begrepp som jag undersökte då jag följde med ett sociokulturellt seminarium och en kurs med samma ämne år 2009. Det var kulturproducent- och socionomstuderande som tillsammans deltog i undervisningskursen *Sociokulturell inspiration* och som samarbetade kring planerandet och förverkligandet av

seminariet *Kultur som kraftkälla – Vi tror på ett liv före döden* (2009) som i huvudsak handlade om kultur i vården och dess betydelse samt samarbetets framtida möjligheter. Sociokultur förknippas alltså i detta fall med ett gränsöverskridande projekt. I Wikipedia (2011) förklaras *sociokultur* som ett samspel och samarbete mellan människor där en sociokulturell individ utvecklar sin uppfattning om sig själv och andra människor. ”*Det sociokulturella sammanhanget anses vara av stor betydelse för individens utveckling. I det sociokulturella perspektivet är det den sociala omgivningen och kulturen som är det mest avgörande i detta perspektiv för hur individens lärande och utveckling sker. Det kulturella minnet och artefakter, kulturella redskap, är det som för mänskligheten framåt*” (Wikipedia 2011, sociokultur). I vanliga fall är sociokulturella projekt i denna bemärkelse endast riktade till arbetsgruppen och dess medlemmar, inte till en bredare publik. Man talar även om kultur i vården och kan här lyfta fram hälsofrämjande konstprojekt. Exempel på sådana projekt är allt från målningar som hängs upp på sjukhusväggar för att göra sjukhusomgivningen trevligare och mera human, till konstprogram i form av t.ex. teater som görs på och för exempelvis sjukhus och ålderdomshem till sjukhusclowner. I Finland etablerades Sjukhusclownerna i början av 2000-talet varefter de har organiserat sin verksamhet och finns idag till på ett flertal sjukhus runtom i landet (Sjukhusclowner Finland 2011). Ett annat exempel på ”kultur i vården” eller ”konst och kultur ger välfärd” - projekt är Finlands Nationalteaters nyetablerade scen ”den femte scenen – turnéscenen” (fi. Viides näyttämö - kiertuenäyttämö). Jussi Lehtonen har de senaste åren figurerat mycket i medierna som en skådespelare som aktivt ”fört ut teatern” till diverse vårdanstalter och varit med om att etablera den ”femte scenen” för Nationalteatern (Säkö 2010; Finlands nationalteater 2010). Begreppet ”femte scenen” härstammar från Nationalteaterns samarbete med allmänheten. Teatern har fyra scener, den femte scenen för konsten till människorna.

Samfundskonsten (fi. yhteisötaide) däremot, fastställs som konst som görs på ett samfunds villkor, tillsammans med medlemmarna och oftast även för samfundet (Wikipedia 2011, yhteisötaide). Termen används parallellt med samhällskonst eller socialkonst. Begreppet *konstterapi* å sin sida innebär att man med hjälp av olika konstformer kan bidra till att frigöra krafter i det omedvetna genom att utveckla den skapande förmågan. Syftet är att aktivera människans resurser som helhet och att främja självregleringen på andligt, själsligt och kroppsligt plan genom konstnärliga medel (Alternativmedicin 2011; Föreningen för Antroposofisk konstterapi 2011).

Konstens och kreativitetens positiva sidor har även upptäckts inom näringslivet. Företagen söker med ljus och lykta efter den skapande människan och det är här som konstnären kommer in i bilden (Köping 2007, sid. 89).

2.2.3 För publiken

Alla ovanstående begrepp är relevanta vad gäller arbete med konstutövande grupper med personer med specialbehov men huvudfokus ligger på att öka välmående bland individerna i arbetsgruppen eller på att använda konsten som ett verktyg för en bättre hälsa. I DuvTeaterns fall handlar det dock inte i första hand om att använda konst som ett verktyg för eget välmående. *"Målet är att skapa konstnärligt utmanande teater utgående från skådespelarnas personligheter, talanger och förmågor"* (DuvTeatern, 2011). DuvTeaterns verksamhet går inte ut på att idka terapeutiskt arbete utan syftet är att skapa konst. Föreställningarna görs i huvudsak för att kommunikation ska uppstå mellan gruppen och publiken, mellan personer med och utan utvecklingsstörning, mellan det så kallade normativa och det så kallade annorlunda. Visserligen fungerar alla konstformer som någon sort av terapi för en själv, och det kommer som en positiv bieffekt i detta sammanhang trots att det inte är ett självändamål (Hasán, 2011). Ökat självförtroende bland de medverkande har framkommit som en positiv effekt av verksamheten, men även utveckling av konstnärliga talanger. I alla sina produktioner strävar DuvTeatern efter att medlemmarna skall utvecklas som konstnärer genom att i och med varje nytt projekt prova på och utforska nya arbetssätt. Det är på grund av detta som själva processen fram till premiär i DuvTeaterns arbete är mycket betydelsefullt, minst lika betydelsefullt som själva slutprodukten.

2.3 Kulturproducentens roll

Konstnärens roll är idag kanske mer otydlig och mer komplicerad än på länge, skriver Ann-Sofie Köping i artikeln *Varför utbildar vi Arts Managers* (2007, sid. 89). Detta påstående går hand i hand med behovet av kulturproducenter (eng. Arts managers). Kulturproducenters roll i konstnärliga projekt har vuxit och blivit allt tydligare under de senaste tio åren. I ovannämnda artikel talar Köping om hur konstnärens komplexa roll

beror på att kultursektorn och kulturpolitiken idag är ”*både komplicerad, kreativ, traditionell, bevarande och i ständig utveckling*” (2007, sid. 89). Det ökande antalet bidragskanaler leder till mera arbete på pappersarbetets och administrationens område. Konkurrensen från andra verksamheter och konstnärer blir allt hårdare. Kraven ligger inte enbart på bra konstnärliga resultat utan också på goda ekonomiska resultat, större synlighet och högre publiksiffror. ”*Någonstans här kommer kulturadministratören eller arts managern in i bilden – en person eller befattning som kan frigöra både tid och resurser för konsten och konstnären* (Köping 2007, sid. 89)”.

Kulturproducenten roll är ständigt föränderlig. Ann-Sofie Köping talar om producenter som *generalister* (Köping 2007, sid. 95), teaterproducenten Jukka Hytti talar i boken ”teatterituottajan opas” (Hytti 2005) om producenter som *mångsysslare* (fi: *moniottelija*), Pär Johansson som är Glada Hudik-teaterns konstnärliga ledare och producent, talar om *kulturentreprenörer* (Johansson 2011). Kunskap behövs på flera olika delområden: ju bättre insatt man är i de olika områdena desto lättare går arbetet att utföra. Men det viktiga är att man har en inblick i vilka de är. Nedan följer fyra viktiga kunskapsområden för en producent. Rubrikerna har jag plockat från Köpings artikel (2007, sid. 94), men innehållet har jag ändrat på efter egna erfarenheter.

Kulturpolitik och finansiering – kunskap om det som pågår på det kulturpolitiska planet, hur man ansöker om finansiering från olika bidragsgivare samt skapar kontakter till näringslivet (samarbeten, sponsoring).

Projektledning – att ha ledarkunskaper och kunna arbeta i team med olika projekt och ”håller i trådarna”.

Kreativitet – att arbeta med kreativa människor men även själv kunna ta till kreativa lösningar t.ex. vad gäller administration med knappa resurser.

Kommunikation och marknadsföring – kommunikation inom gruppen och med diverse samarbetsparters, men även kunskap om hur man förmedlar konsten ”utåt” till publiken.

Jag har arbetat som kulturproducent inom det fria teaterfältet sedan 2006. Mina arbetsuppgifter har varierat från projekt till projekt. I bagaget bär jag kunskap om allt från organisation av festivaler till planering, genomförande och avveckling av enskilda teaterprojekt. Det som dock väger mest är det arbete som jag gjort med den fria teatergruppen *teater 90°* som jag varit med om att etablera och som jag arbetat som

producent för i ett flertal teaterprojekt. Jag har alltså en hel del praktisk erfarenhet av teaterproducentskap och egna idéer om vad det innebär.

Producenten är en mångsysslare, en generalist, en ledare och en förmedlare. Producentrollen har tydligt ökat och vuxit i betydelse under de senaste 10 åren och man talar idag allt mer om kulturproducenter som ledare: *arts managers* i stället för *arts administrators*. Detta grundar sig i ett allt mer entreprenörsinriktat tänkande inom fältet. Kaos hör till vardagen, likaså problemlösning. En kulturproducent skapar förutsättningar för konsten eller driver processer som skapar konst.

3 Om DuvTeatern

I detta kapitel presenterar jag DuvTeatern. Beskrivningarna av DuvTeatern baserar sig på diskussioner som har förts med DuvTeaterns konstnärliga ledare Mikaela Hasán samt information om gruppen från olika dokument som t.ex. ansökningar och hemsidan, om inte annat nämns.

Bild 2: DuvTeatern 2007, Sagan om Hans och Greta och mycket annat. Bild: Stefan Bremer.

DuvTeatern är en teatergrupp bestående av personer med utvecklingsstörning samt några professionella teaterarbetare. Idag består gruppen av åtta skådespelare med utvecklingsstörning (Irina von Martens, Pia Renes, Marina Haglund, Elias Simons, Karolina Karanen, Johan Blomberg, Lotte Schauman och Yvonne Heins) och är verksam i

Helsingfors under ledning av skådespelaren och regissören Mikaela Hasán. Verksamheten inleddes ursprungligen år 1996 som en dramaklubb under föreningen De utvecklingsstördas väl i Mellersta Nyland rf. Det var Hasán som initierade och ledde klubben som då träffades sporadiskt några gånger i månaden. Två år senare, år 1998, hade dramaklubben premiär på sin första produktion *Himmel på jorden*, en pjäs om fem änglar som flög ner på jorden för att möta människorna och som baserade sig på arbetsgruppens egna idéer. Regissör var dramaklubbens ledare Mikaela Hasán som också fungerade som berättare.

I samband med föreställningen *I häxornas och vampyrernas stad* (en version av Romeo och Julia) 1999 utvecklades verksamheten från dramaklubb till en självständig teatergrupp. Tanken var fortfarande att fungera inom ramen för föreningen De Utvecklingsstördas Väl (DUV) i mellersta Nyland rf men att börja rikta föreställningar utåt till en större publik (inte enbart en publik bestående av vänner och släktingar). DuvTeatern fungerar än idag som en självständig grupp inom ramen för föreningen DUV i mellersta Nyland rf. Ramen fungerar som en sorts grundtrygghet - en förening med juridisk rätt men också som producent, där föreningens verksamhetsledare skött produktionsrelaterade uppgifter i samråd med Hasán. Teatergruppen och föreningen påverkar varandra ömsidigt på ett gynnsamt sätt. År 1999 kom Sanna Huldén in i bilden som assisterande skådespelare. Huldén har sedan dess medverkat som delproducent, skådespelare, regiassistent och publikarbetare samt varit med om att utveckla DuvTeaterns verksamhet tillsammans med Hasán.

Sedan 1999 har DuvTeatern satt upp fem produktioner. Produktionen *I häxornas och vampyrernas stad*, en version av Shakespeares Romeo och Julia, hade premiär på Diana-scenen i Helsingfors 1999. Produktionen gästspelade på Hangö Teaterträff -festivalen på sommaren 2000. Två år senare hade DuvTeatern premiär på Diana-scenen i Helsingfors igen, denna gång med produktionen *Ofelias land*, baserad på Shakespeares *Hamlet*. Produktionen blev inbjuden till Hangö teaterträff där den spelade samma år, 2002. DuvTeaterns arbete hade vid det här laget börjat väcka intresse hos en större publik. Ett filmteam under ledning av Ulrika Bengts nappade på detta. Dokumentärfilmen, som skildrar DuvTeaterns arbetsprocess med *Ofelias land*, *Nu är du Hamlet!* premiärvisades år 2002. Filmen fick TV-distribution i USA och vann dokumentärfilmpriset på Nordische Filmtage i Lübeck och Grand Pix på Pärnu International Documentary Film Festival.

2003 blev det dags för premiär igen. Denna gång vändes blickarna mot öst då en version av Anton Tjechovs *Tre Systrar* fick sin premiär på Betania-scenen i Helsingfors. Produktionen fick namnet *Vita skuggor* och även den blev inbjuden till teaterfestivalen Hangö teaterträff, där den gästspelade sommaren 2005. Produktionen blev en succé och fick en ny spelperiod på Betania-scenen under hösten 2005 varefter den våren 2006 gästspelade på både Wasa Teater i Vasa och på Teater Pero i Stockholm. På Wasa Teater visades Stefan Bremers fotografier från föreställningen och både Bremers bilder samt Bengts dokumentärfilm *Nu är du Hamlet!* visades på Finlandsinstitutet i Stockholm i samband med föreställningen. År 2007 hade Bremer en utställning på Luckan i Helsingfors där fotografierna från *Vita skuggor* visades.

Organisationen har hittills sett likadan ut under alla produktioner: Hasán har lett gruppen konstnärligt och Huldén har fungerat som regiassistent och skådespelare, medan verksamhetsledaren (som har bytts med åren) för DUV i Mellersta Nyland rf. har stått för administration, dock i tätt samarbete med Hasán och Huldén. Det var först i och med produktionen *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen* (2011) som DuvTeatern anknöt en producent till teamet för att hjälpa till med produktionsrelaterade uppgifter.

I och med produktionen *Sagan om Hans och Greta och mycket annat*, en version av bröderna Grimms sagor med premiär i G18-studion i Helsingfors år 2007, fördjupades tanken av att ordna möten mellan personer med och utan utvecklingsstörning och möten mellan ensemble och publik. Pjäsen riktade sig denna gång till barn och Huldén tog i denna produktion initiativet till ett publikarbete. I publikarbetet ingick ett möte mellan skådespelarna och barn i åldern 9-11, ett förarbete kring temat gjordes före och efter föreställningen. Föreställningarna och publikarbetet inleddes våren 2008 men fortsatte hösten 2007 i samarbete med Helsingfors kulturcentral. Föreställningen spelades inalles ca 20 gånger. Inför föreställningen öppnades DuvTeaterns hemsida där en del av barnpublikens kommentarer publicerades. Barnpublikens bilder och kommentarer presenterades också med en utställning under festivalen Hangö teaterträff år 2008 i samband med gästspelet *Sagan om Hans och Greta och mycket annat*.

År 2009 påbörjades arbetet med DuvTeaterns hittills största produktion *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen*. Det är första gången som jag jobbar med DuvTeatern. Produktionen och processen presenteras utförligare i kapitel fem.

3.1 Möten

DuvTeatern samarbetar i samtliga projekt med utomstående professionella konstnärer, pedagoger, assistenter och andra samarbetsparter. Samarbetena uppstår på olika sätt, men allt som oftast är det Hasán som med sitt breda kontaktnät lyckas hala in de perfekta samarbetsparterna till respektive projekt. Hasán poängterar väsentligheten med att personerna ska kunna ”passa in” i gruppen och kunna arbeta på ett ”DuvTeatern-sätt”, som ofta är väldigt engagerande. Ofta har samarbetsparterna själva tidigare uttryckt en vilja att få jobba med DuvTeatern. Professionella skådespelare har medverkat i samtliga DuvTeatern produktioner hittills. Förutom med skådespelare, har DuvTeatern även arbetat tillsammans med andra professionella teaterarbetare och konstnärer som ljusplanerare, scenografer, musiker, m.fl.

Ett viktigt förhållande som har fortlevt och utvecklats med åren, är samarbetet med fotograf Stefan Bremer. Bremer kom in i bilden år 2002, då han guidade runt DuvTeatern på utställningen ”Lähes täydellinen” i Helsingfors. Detta möte kom ett halvår senare då DuvTeatern kontaktade Bremer för att be honom ta fotografier som skulle utgöra en del av föreställningen ”Vita skuggor”. Senare tog han föreställningsbilder för DuvTeatern. Bilderna ställdes ut i samband med uppförandena i Vasa och i Stockholm. Efter att respektive föreställningsperioder var avslutade levde fotografierna kvar: sedan dess har han haft med vissa av fotografierna från DuvTeaterns föreställningar i sina övriga utställningar också. I och med Operaprojektet fördjupades samarbetet ytterligare. Bremer tog föreställnings- och repetitionsbilderna för *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen*, men utöver det förverkligades ett skilt fotograferingsprojekt vid sidan om. Fotoprojektet var inspirerat av föreställningen och utmynnade i både en utställning och en fotopublikation vid namn *Duva/Diva*. Utställningen och publikationen beskrivs mera ingående i kapitel fem.

DuvTeatern jobbar aktivt för att fördjupa kontakten mellan handikappade och icke-handikappade personer. Detta förverkligas dels genom produktionerna, där personer med

och utan utvecklingsstörning spelar mot varandra men också genom publikarbeten som ordnas i samband med föreställningarna. Publikarbetet går jag mera in på i kapitel fem.

3.2 Omarbetade klassiker

"I sitt arbete strävar DuvTeatern efter att vara trogen de texter som uppsättningarna baserar sig på. Det allra viktigaste är ändå att berättelserna som framförs är skådespelarnas egna. Det är skådespelarnas idéer och improvisationer som står som grund för föreställningarna" (DuvTeatern 2011). DuvTeaterns produktioner baserar sig på klassiker som omarbetas till egna tillsammans med arbetsgruppen. Varje produktion växer fram ur improvisationsövningar kring materialet. Material jobbas fram, bearbetas och görs på så sätt till " eget" dvs. till egna versioner av klassiker. *"Djärva klassikertolkningar har blivit teaterns signum, experimentella föreställningar som fått mycket av finlandssvensk teater att förblekna"* skriver Carita Backström om DuvTeatern i sin recension av föreställningen *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen* (Gula Pressen 2011, sid. 4). DuvTeaterns konstnärliga ledare och mångåriga regissör Hasán betonar vikten i att produktionerna ska kännas relevanta för arbetsgruppen. Arbetsgruppen ska känna att det är deras berättelse. Teatern är ett sätt för gruppen att uttrycka sina tankar och känslor. *"Det som bryter mönstret är det allvar och den ambition som funnits med från första början. Det är ingen dramaklubb (inget fel på dramaklubbar). Utan det är teater på blodigaste allvar"* skriver Lisbeth Hemgård, verksamhetsledare för FDUV om DuvTeatern i tidningen Gula Pressen (2011, sid. 3). Trots att skådespelarna inte har gått en professionell skådespelarutbildning, kan man säga att de under sina tio år på scen blivit erfarna skådespelare.

En kulturpolitisk bakgrund för DuvTeaterns verksamhet hittar man i många kulturpolitiska program alltsedan slutet av 1970-talet under benämningen egenverksamhet inom kulturen. Begreppet "egenverksamhet inom kulturen" (på finska: Omaehtoisen toiminta) togs in tidigt bland de centrala begreppen inom kulturpolitiken i vårt land och har blivit kvar ända till nutiden. DuvTeaterns verksamhet bygger i hög grad även på just denna "egenverksamhet", där det centrala kanske inte är konstverket i sig utan "vägen fram till konstverket".

Dan Koivulaakso och Li Andersson tar upp den här frågan i sin debattartikel "Vänsterns kulturpolitik utgår från konstens autonomi" i Ny Tid den 8.4.2011 (nr 14, sid. 15). "*Det är den konstnärliga verksamheten i sig som har betydelse för samhället, inte konstens innehåll*", skriver de i sin artikel och fortsätter: "*Det är inte innehållet i konsten som är politiskt intressant utan konsten som verksamhet. Vänstern ser inte konsten som ett instrument som genom sitt innehåll ska "fostra" och "upplysa" människor, utan som en verksamhet genom vilken människor kan öka sitt välmående, sin förmåga att uttrycka sig och framföra samhällskritik eller utveckla sitt sätt att analysera omvärlden. Skapande och kreativ verksamhet stöder människors autonoma strävanden och ger oss möjlighet att förverkliga oss själva på våra egna villkor.*" Koivulaaksos och Anderssons beskrivning av strävandena med konsten kommer här mycket nära det som jag upplever att vi gjorde tillsammans med DuvTeatern.

4 Går inte ensam – exempel på liknande verksamhet

Liknande exempel som DuvTeatern går att hitta så nära som i grannlandet Sverige. Jag har bekantat mig med två teatergrupper bestående av personer med och utan utvecklingsstörning verksamma i Sverige. Bägge teatrars ändamål påminner om DuvTeaterns men bådadera har tagit verksamheten snäppet vidare vad gäller professionalisering av en teater. Jag har, om inget annat anges, gjort beskrivningar av deras verksamhet utgående från respektive grupps hemsida.

4.1 Moomsteatern

Moomsteatern i Malmö, Sverige, grundades år 1987. Initiativtagaren till teatern var den nuvarande konstnärliga ledaren Kjell Stjernholm tillsammans med *Studieförbundet Vuxenskolan*, ett center som erbjuder kurser av olika slag och är jämförbart med Arbis⁵ i Finland. Från och med 1992 fungerade gruppen som *daglig verksamhet*⁶ inom ramen för den formella omsorgen i Malmö stad. På nittioalet hade Moomsteatern 13 fastanställda skådespelare med intellektuella funktionshinder. För sitt arbete fick varje skådespelare

⁵ **Arbis** upprätthålls av Helsingfors stad och är landets största svenskspråkiga medborgarinstitut. Arbis ordnar årligen drygt 700 kurser av varierande längd i de mest skilda ämnen.

⁶ **Daglig verksamhet** är en organisation som erbjuder arbete eller sysselsättning för personer med utvecklingsstörning och är jämförbart med Arbets- och dagcenter för personer med utvecklingsstörning i Finland.

förtidspension och 26 kronor om dagen. Det var långt vad Stjernholm från början ville åstadkomma, men samtidigt visste han att det ännu fanns rum att utveckla denna tankegång om demokrati och likarätt för alla. År 2003 bestämde sig Moomsteatern för att utveckla verksamheten ytterligare - det var ju inte rättvist att de icke utvecklingsstörda personerna fick lagenliga löner medan personerna med utvecklingsstörning endast fick 26 kronor om dagen. Utvecklingen bar frukt. Idag fungerar Moomsteatern som en professionell teater i Malmö, med fem heltidsanställda skådespelare med utvecklingsstörning samt en handfull professionella anställda inom administration och i den konstnärliga arbetsgruppen, alla med likalöner, medlemmar i teaterförbundet och löneanställda enligt avtal. ”*De bär upp en teater på dryga 20 årsverken med sitt unika scenspråk och sin professionella kompetens*” skriver Kjell Stjernholm på teaterns hemsida (Moomsteatern 2011). Moomsteatern sätter idag upp kring 3 föreställningar per år och leds av grundaren och den nuvarande konstnärliga ledaren Kjell Stjernholm samt den administrativa chefen Suzanne Hellberg. Förutom cheferna, har teatern även två producenter anställda på heltid inom administration.

4.2 Glada Hudik-teatern

En annan större teatergrupp från Sverige är Glada Hudik – teatern från Hudiksvall. Initiativet till teaterverksamheten togs av Pär Johansson år 1996. Teatergruppens utveckling har sedan dess gått från att vara en lokal amatörteatergrupp till att bli en professionell ensemble vars produktioner idag byggs upp i samverkan med de mest framstående inom den svenska showbranschen (Johansson 2011). Det hela fick sin början då den nuvarande ledaren Pär Johansson började arbeta som habiliteringsassistent på ett dagcenter bland utvecklingsstörda i staden Hudiksvall. Johansson föreslog då att en teatergrupp skulle grundas, och så blev det efter flera om och men. Det var främst de närstående till dem med utvecklingsstörning som motsatte sig idén om en teatergrupp som skulle göra uppträdanden för den stora allmänheten. De som protesterade fick sluka sina ord. Idag är Glada Hudik-teatern välbekant över hela Sverige men även på Broadway i Amerika, dit gruppen åkte med succépjäsen *Elvis* sommaren 2010.

Glada Hudik-teatern leds av Pär Johansson. ”*Pär är utöver verksamhetsledare också producent, manusförfattare, regissör och skådespelare. Han är en mästare på att bygga relationer och har ett mycket tigt och innerligt samarbete med flera av Sveriges största*

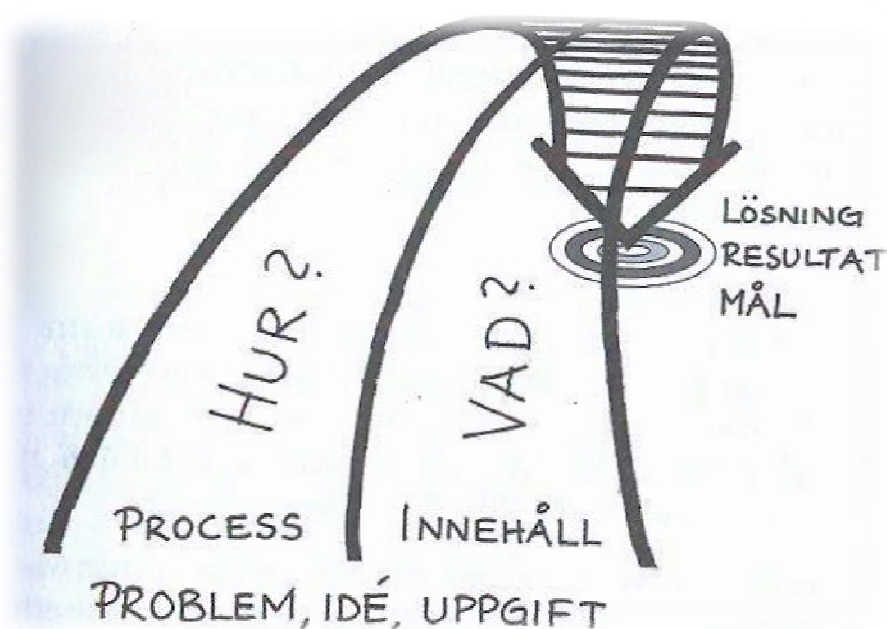
företag, tillika sponsorer till Glada Hudik-teatern” (Johansson 2011). I början jobbade Johansson tätt ihop främst med habiliteringsassistenten Olle Hillström vad gällde arbetet med teatern. Nuförtiden har teatern ett helt maskineri av professionella producenter, koordinatörer, marknadsförare och andra administrativa arbetare bakom sig (inför en produktion). Teatern har sedan de två första personerna anlätades, gradvis involverat fler professionella teaterarbetare i sitt arbete. Sedan 1996 har teatern satt upp åtta föreställningar.

4.3 En trendvåg?

Under en intervju, som rundradions finska TV-nyheter gjorde (på Nationaloperan, 19.1.2011) med Mikaela Hasán från DuvTeatern, frågade reportern om arbetet med personer med utvecklingsstörning är en ny trend som sveper över konstfältet. Hasán förundrade sig över frågan och berättade att hon arbetat med DuvTeatern i över 10 år nu, alltså ser hon det inte som en ny trendvåg. För DuvTeaterns del är det inte direkt frågan om en trendvåg eftersom verksamheten redan funnits till en längre tid och föreställningar av olika slag satts upp sedan 1999. Reportern syftade på en handfull olika grupper bestående av personer med utvecklingsstörning som sysslar med olika slag av konstformer och som under de senaste åren lyfts fram i medierna mera än förut. Några exempel, som aktivt framhållits av medierna i Sverige och Finland, är bland annat TV-serierna *En annan del av Köping* från Sverige och *Toisenlaiset frendit* från Finland (handlar om personer med utvecklingsstörning), bändet *Pertti Kurikan nimipäivät* från Helsingfors (består av bändmedlemmar med utvecklingsstörning) och Glada Hudik-teatern från Sverige (som det även gjorts en TV-dokumentär om för STV, Sveriges television). Det är viktigt att det finns film, teater och musik där personer med utvecklingsstörning får presentera sina tankar. Ett forum där man får synas, höras och framföra sina känslor (Hemgård 2011, sid. 3). Det är tydligt att tanken om ”kultur för alla” har börjat hitta sin plats idag, mera än förut. Tanken om att alla ska kunna få synas i eller ta del av konst och kultur oberoende om man är ”normal” eller ”annorlunda” på ett sätt eller annat. Vare sig man vill se det som en trendvåg eller inte, så får man åtminstone se och höra om diversifierade grupper och organisationer mer än förut. Något som verkligen är välkommet.

5 FALLSTUDIEN *En rovfågel flyger in - en variation på Carmen*

I detta kapitel går jag in på själva fallstudien. Jag beskriver projektet fritt ur mitt eget perspektiv som producent. Jag stöder min personliga erfarenhet på arbetsmaterial som producerats under processens gång, på artiklar kring föreställningen, på en utvärdering som gjordes tillsammans med Operan samt på teoridelar ur *Arbeta i projekt – individen, gruppen, ledaren* av Sven Eklund och på diskussioner med Hasán. Jag har utgått ifrån Eklunds modell för målfokusering för att rapportera om projektet (se bildmodell nedan). Jag berättar om projektet i löpande text: blandat om både processen och innehållet. Projektets resultat redogör jag i huvudsak för i påföljande kapitel.

Modell 1. Sven Eklund modell den dubbelspåriga pilen (Eklund, 2009, sid. 27).

I *Operaprojektet* (arbetsnamn för projektet) har DuvTeatern återigen antagit nya utmaningar. *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen* (senare i texten *En rovfågel flyger in* eller *Operaprojektet*) kom att bli DuvTeaterns största projekt hittills. ”Egentligen är det ett vansinnigt projekt: 24 personer på scenen; amatörer och proffs, skådespelare, dansare, operasångare, många språk, olika traditioner. Men Mikaela Hasán har aldrig varit rädd för utmaningar”, berättar Carita Backström i sitt reportage om DuvTeatern i *Radio Vega* (Yle, 25.1.2011). Produktionen som initierades av DuvTeatern och som kom att bli ett samarbete med Finlands Nationalopera och dansskolan Blue Flamenco, fick sin

premiär i januari 2011 och spelades allt som allt 5 gånger för fullsatta salonger i Almisalen på Finlands Nationalopera och i Sellosalen i Esbo, under våren 2011.

5.1 Bakgrund - Rovfågeln Carmen

Arbetet med projektet kördes igång år 2009. Som i DuvTeaterns tidigare produktioner, hade Hasán ett förslag på ett klassiskt verk som hon presenterade för arbetsgruppen. Hittills hade DuvTeatern provat sig på ett flertal olika klassiker inom teatern. Nu var det dags att ta sig an nya konstformer nämligen opera och flamencodans. *”Det skulle vara något som liksom de tidigare föreställningarnas inspirationskällor – Romeo och Julia, Hamlet, Tre systrar och bröderna Grimms sagor – är givande och utmanande för duvskådespelarna”*, skriver Hasán i sin brevaria (Oopperan sanomat 1/2011, sid. 25). Hon fortsätter: *”Då vi träffas med DuvTeatern-gänget kastar jag fram förslaget att göra en egen version av operan Carmen. Till det säger Johan genast: ’Sjunga själv!’.* Då Lotte hör att det finns soldater i Sevilla, meddelar hon: *’Jag är poliisi!’*”. Det nya arbetsmaterialet slås fast. Likaså rollerna.

*”L’amour est un oiseau rebelle
Que nul ne peut apprivoiser,
Et c’est bien in vain qu’on l’appelle
S’il lui convient de refuser”*

Utdrag ur Bizet's Habanera från operan Carmen.

Operan *Carmen* av George Bizet baserar sig på en roman skriven av Prosper Mérimé och hade sin urpremiär 1875. *En rovfågel flyger in* är inspirerad av båda ursprungsverken, men har formats utgående från skådespelarnas improvisationer och idéer (Hasán, 2010). I alla sina produktioner strävar DuvTeatern efter att medlemmarna skall utvecklas som konstnärer genom att i och med varje nytt projekt prova på och utforska nya arbetssätt. Inför Operaproduktionen lades vikt på att utveckla förhållandet till sin egen röst, sin kropp och till att ha en professionell motspelare.

Processen brukar inte ta lika länge som en finländsk teaters sedvanliga repetitionstid som i de flesta fall varar sex till åtta veckor. Inför en ny premiär tar DuvTeaterns repetitionstid upp till två år, dels för att gruppen träffas mera sällan (i regel 2 gånger i månaden) men också för att det ska finnas tid för gruppens egna berättelse att växa fram – den ska inte

”läggas på” skådespelarna. I slutet av repetitionsperioden behövs sedan tid för att repetera in själva föreställningen.

Bild 3&4: Repetitioner av *En rovfågel flyger in* på Operan hösten 2011. Bild: Annina Blom

5.2 Samarbeten över gränser

”*Skepticism är början till samarbete*” säger Eva Forsman, projektledare för Produforum Österbotten, om sitt arbete under ett seminarium i vintras (Seminarieriet Symbioter och mutualister, Bio Rex, Helsingfors, 2.12.2010). Jag vågar påstå att det samma gällde för Operaprojektet. Tvärkonstnärliga eller tvärssektoriella projekt är förvisso något av en trend idag vad gäller moderna konstprojekt och ”innovationer” men det är inte ofta man sett de tre traditionella konstarterna flamencodans, operasång och teater mötas och samarbeta i en produktion. Utöver detta unika samarbete har Operaprojektet även nått över språkgränser samt fört samman personer med och utan utvecklingsstörning. I DuvTeaterns arbete är möten av olika slag ett av de viktigaste redskapen. Det hör inte till DuvTeaterns natur att vara rädd för att skapa möten och krokar, inte ens omöjliga sådana. Plock ur föreställningens programblad (2011, sid. 3): *”En rovfågel flyger in är ett samarbete mellan flera olika världar. Här möts en stor institution, en liten fri teatergrupp och en konstskola. Här möts människor med olika språk och bakgrund, människor med och utan handikapp och här möts tre olika konstnärliga traditioner: opera, teater och dans. Processen har varit lång och händelserik. Många fina och oväntade möten har kunnat uppstå tack vare att det inom arbetsgruppen funnits ett mod att respektera olikheterna och ett tålamod att låta dem utvecklas tillsammans. Strävan har varit att i det konstnärliga arbetet ta till vara det som de här mötena har fört med dig”*.

Samarbetena i detta projekt har sträckt sig ut över alla tänkbara gränser. Det började med att professionella utomstående konstnärer anlätades till projektet. Hösten 2009 bestod arbetsgruppen av följande personer: skådespelaren Paul Olin (i rollen som Don José), sångaren och sångpedagogen Martina Roos (musikalisk helhetsplanering och medverkande på scen i rollen som Manuela), koreografen och flamencodansaren Anna Palmio (helhetskoreograf samt medverkande på scen i rollen som Frasquita) och rörelsepedagogen Carola Haaparinne (rörelsekoreograf samt medverkande på scen i rollen som Remendado). Den konstnärliga gruppen träffades 2 gånger i månaden för att repetera sång, dans och scener ur Carmen samt för att improvisera fram material för den egna versionen av berättelsen. Under hösten 2009 och våren 2010 engagerades även den övriga konstnärliga ensemblen: scenografen Janne Siltavuori, kostymplaneraren Paula Varis (som i och med *En rovfågel flyger in* gjorde sitt slutarbete i kostymplanering vid Konstindustriella högskolan i Helsingfors) och pianisten Laura Havu. Stödsådespelaren Sara Sandén (i rollen som operasångerskans påkläderska) engagerades först på hösten 2010 då det blev klart att Paula Varis som ursprungligen skulle vara med på scen inte hade tillräckligt med tid för det vid sidan om sitt kostymplaneringsarbete.

Det var även under hösten 2009, som träffarna med en grupp unga flamencodansare (i åldern 14-25) med utvecklingsstörning från dansskolan Blue Flamenco körde igång, omedvetna om vad träffarna kunde leda till. Grupperna möttes under ett par repetitioner: historien om Carmen berättades, den gestaltades ur DuvTeaterns perspektiv och det dansades flamenco. Mötet blev mycket lyckat trots alla nya utmaningar: dansens utmaningar för skådespelarna och skådespelandets utmaningar för de unga dansarna. Det fanns också språkskillnader då Blue Flamencogruppen endast talade finska medan DuvTeatern hittills endast arbetat på svenska. I början var det tänkt att flamencodansgruppen endast skulle framträda med ett eller ett par nummer under föreställningen, men det visade sig snart att gruppen mer än gärna var med om alla Operaprojektets repetitioner. Repetitionerna tillsammans med de skickliga dansarna Saimi Heiskanen, Inka Timgren, Emma Palomäki, Emma Liekari, Siiri Tiilikka och Markus Kemppi med utvecklingsstörning samt deras flamencodanslärare Emilia Aho och flamencogitarrierten Toni Jokiniitty utmynnade i ett fruktbart och långt samarbete. Saimi Heiskanen och Markus Kemppi hoppade dock av projektet av olika orsaker under våren/sommaren 2010. Genom improvisationsövningar ca två gånger i månaden arbetade

gruppen nu fram en stomme till föreställningen. Scener repeterades, danser dansades, sånger sjöngs och temat i föreställningen, däribland frihet och kärlek, diskuterades.

Hösten 2009 var spelutrymmesdiskussionen ännu öppen. Förslag fanns, men inget var spikat. Diskussionerna om ett samarbete med Nationaloperan hade också inletts. Idén om ett samarbete framställdes av Huldén och Hasán i juni 2009. Diskussionerna fördes med Ulla Laurio, Operans avdelningschef för publikarbete. Laurio tänkte på idén och saken fördes vidare till Operans ledning som även de tänkte på projektidén. I november 2009 träffade Hasán och jag Operans konstnärliga ledare Mikko Franck, för att presentera projektet och för att diskutera preliminära ansvarsområden vad gäller samarbetet. I mina dagboksanteckningar skriver jag: ”Solister, rep- och spelutrymmen, scenograf och en pianist tar Operan på sig, vi tackar Operan, vi tackar Ulla Laurio det här kommer ju att bli ett fint samarbete!” (Blom, 6.11.2009). Mötet gick bra och samarbetet slogs fast slutligen. *”Mycket spännande. Helt osannolikt. Jag hade mardrömmar om det ett och ett halvt år före premiär. Ingen aning om vad det sku bli men helt fantastiskt kändes det”*, svarade Hasán på frågan om vilka känslor som myllrade inom henne då samarbetet slogs fast (Hasán, 2011). Ett otroligt samarbete hade inletts och nu återstod att planera och få ihop alla praktiska arrangemang kring ett samarbete mellan en stor institution, en fri grupp och en dansskola, mellan professionella sångare, dansare, skådespelare, konstnärer och kulturarbetare, mellan personer med och utan utvecklingsstörning, på svenska, på finska, på franska och på teckenspråk.

Bild 5: Johan Blomberg och Raimo Laukka i föreställningen *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen* 2011. Bild Stefan Bremer.

5.3 Utrymmen

Ända fram till vintern 2010 hölls merparten av repetitionerna i föreningen DUV i Mellersta Nylands klubblokal Tian i Helsingfors. Men då arbetsgruppen växte, ökade även behovet av en större repetitionslokal. Då vi träffades med Blue Flamenco repeterade vi i dansskolans repetitionssal som var större än Tian. Detta ingick i ett inofficiellt samarbetsavtal som vi (DuvTeatern) gjorde med Blue Flamenco. Det var dock inte många gånger som vi slutligen repeterade där, eftersom vi från och med våren 2010 började repetera i Operans repetitionssalar. Det var relativt enkelt att med så kort varsel hitta lediga salar för oss på Operan eftersom repetitionerna var under veckoslut, på veckodagar skulle det antagligen inte ha varit lika enkelt. Vi hade även ett par koncentrerade repetitionssjok i Almisalen, den ena under påsken och den andra i juni 2010, vilket var mycket viktigt både för att konstnärligt kunna gestalta utrymmet och helheten men också för arbetsgruppen att kunna ta det nya stora utrymmet i besittning. Det var Laurio samt producenten för publikarbetsavdelningen Tarmo Tanttum som koordinerade tidtabeller och utrymmen då det gällde repetitioner på Operan. Repetitionerna fram till premiär och spelplanen både i Almisalen och Sellosalen fastställdes redan i början av våren 2010 (Se exempel på tidtabell

bilaga 1) i samarbete mellan producenten vid DuvTeatern och Operans publikarbetsavdelning.

5.4 Innehåll - Från duva till rovfågel

Under våren 2010 var repetitionerna i full gång och en fin produktion låg i sikte med premiär i januari 2011. Dock var det slutliga konstnärliga resultatet ännu en aning oklart för oss eftersom materialet långsamt arbetades fram genom improvisationer. Scener jobbades fram stödda av danser och sång. På plats var hela ensemblen förutom Operans solister. Fyra professionella operasolister var fastslagna vid detta skede, solisterna träffade vi dock för första gången först sent på våren 2010 varefter de medverkade sporadiskt under repetitionerna under hösten och vintern 2010. På grund av tidtabellsmässiga skäl och på grund av att skiljaktigheter mellan Operahusets och DuvTeaterns repetitionsvanor, saknades ofta solisterna vid repetitionerna.

Som i DuvTeaterns alla produktioner, arbetades föreställningen nu fram under veckoslut, repetitioner på 3-4 timmar per gång 2-4 gånger i månaden. Ibland intensivare, ibland lugnare tidtabeller. Genom många repetitioner, genom konstant upprepning och med små steg i taget växte arbetsgruppens egen version av *Carmen* fram. En föreställning om frihet och kärlek. Eller som vi i marknadsföringstexter beskrev den: *”En rovfågel flyger in, som grundar sig på den färgsprakande musiken och dramatiska berättelsen i Bizets berömda opera Carmen, rubbar gränser och ifrågasätter uppfattningar om vad som är möjligt och vad som är omöjligt. Verket behandlar på ett oslipat sätt kärlekens och frihetens teman. Vad är egentligen frihet? Framför allt friheten att vara sig själv?”* (Se pressmeddelandet som bilaga 2). Det var ur ordet frihet som föreställningens namn föddes. Irina von Martens sade under en repetition att hon förknippar frihet med en rovfågel. Carmen blir en rovfågel i föreställningen. Det blir hon genom att byta ansikte. Von Martens säger att Carmen är en rovfågel och emellanåt en människa. Namnet bollades med arbetsgruppen och slogs slutligen fast under ett produktionsmöte där produktionsrepresentanter från både Operan och DuvTeatern samlades.

Bild 6: Rovfågeln/Carmen Irina von Martens 2011. Bild Stefan Bremer.

Ibland har det varit svårt för ensemblen att förhålla sig till berättelsens tema där både knivar, gräl och död inträffar. *”Både mod, respekt och tålamod har behövts för att berättelsen skulle få växa fram i sin egen takt”* (Hasán, Kyrkpressen 28.1.2011). Hasán berättar i en intervju för tidningen Oopperan Sanomat (Lindgren, 2011, sid. 24) att skillnaden mellan teater och verklighet inte alltid står klart för skådespelarna. *”Vi försöker poängtera att fast rollfigurerna grälar, händer det inte på riktigt, det är ju bara teater”*. Vid tillfällen där ensemblen ska övertygas om att det inte är farligt och att det inte är verklighet, till exempel i en scen där Escamillo (spelad av Johan Blomberg) och Don José (spelad av Paul Olin) ska knivhugga varandra, kan repetitionerna stanna upp helt för tio minuter eller längre då Blomberg vägrar slåss med Olin och Blomberg ska övertygas om att det nog är vänner i riktiga världen och ovänner bara i föreställningen (Blom, 15.12.2010). Liknande situationer händer nu och då, och vid dessa tillfällen gäller det för regissören och de övriga ledarna att ha tålamod, lyssna till skådespelarnas rädslor, förklara och diskutera igenom situationen för att sedan fortsätta repetera, ta en paus eller kanske jobba på en annan scen. Det hände också att Irina von Martens (som spelar Carmen) fick för sig att Carmen ska ha en peruk på sig i föreställningen. En lång svart peruk som täcker hela ansiktet. Och att Carmen ska flytta till Amerika i stället för att hamna i fängelset. Även då stannar repetitionerna upp för att idén ska redas ut. I detta fall dras slutsatsen att Irina inte behöver en peruk, Hasán säger *”men du var ju hos frissan igår, inte behöver väl*

Carmen en peruk?” (Blom, 4.12.2010). Von Martens håller till slut också med om att det heller inte passar in i denna föreställning att Carmen flyttar till Amerika, för då skulle hon ju inte träffa sin prins Don José. Och repetitionerna fortsätter. Men de olika versionerna av Carmens öde lever kvar. Von Martens skriver nämligen dagbok varje dag. I dagboken går hon igenom föreställningen och händelserna som de är eller så hittar hon på nya alternativa händelser som hon under nästa repetition presenterar för Hasán. Vissa idéer tas in i föreställningen, andra förblir nedskrivna i dagboken. Hasán och von Martens har under DuvTeaterns existens jobbat tätt ihop kring konstnärliga idéer och lösningar. Von Martens är inte enbart skådespelare men besitter även konstnärliga begåvningar på flera andra områden. Von Martens är även författare⁷. och så målar hon tavlor och skriver dikter. I början av Operaprojektet gav Hasán ett tomt häfte till von Martens och bad henne skriva Carmens dagbok. ”*Sedan dess har mycket hänt Carmen: hon har fått tio barn med Don José och flyttat till Chicago varifrån hon nyligen kommit tillbaka*” (Hasán, Oopperan Sanomat 2011, sid. 25).

Ingen repetition eller föreställning var sig lika. Överraskningar i val av repliker kunde hända hela tiden då det för den professionella motspelaren ofta gäller att snabbt ta till en ny rubrik som kunde tänkas passa in i tillfället med ändå samtidigt föra berättelsen vidare. Det hände också att en av dansarna fick för sig att vinka till sin pojkvän i publiken mitt under en scen under föreställningen till vilket pojkvännen i publiken ropar ”*mä rakastan sua*” och dansaren svarar ”*niin mäkin sua*”! Fina överraskningar som inte ska slås ned utan tas tillvara, vilket DuvTeatern gör. T.ex. genom att ständigt utveckla möten mellan publiken och ensemblen genom t.ex. publikträffar. Läs mer i kapitel 5.5.1.

Efter två år av repetitioner, flera möten och en intensiv en veckas repetitionsperiod i själva spelutrymmet (Almisalen), med teknik- scenografi och ljusbygge om morgnar och repetitioner om kvällar, fick produktionen sin premiär den 22.1.2011. Det var en överklig men ändå emotsedd känsla som kröntes med en fullsatt salong och stående ovationer efteråt, en fin premiärfest på Operan samt därefter fyra slutsålda föreställningar därtill.

⁷ Hon har skrivit boken ”Irinas bok” (1994) som dramatiserades och förverkligades på scen, Unga Klara i Sverige år 1996.

5.5 Vid sidan om och mitt i - projekt vid sidan om

Hur gör man för att få en föreställnings livstid förlängd efter spelperiodens slut? Hur får man det maximala ut av föreställningens tema eller budskap? Hur får man olika möten mellan scen och ensemble fördjupade ytterligare? Det är frågor som DuvTeatern besvarat i och med de sidoprojekt som under flera års tid har pågått vid sidan om själva arbetet med föreställningarna. Här nedan redogör jag för fyra projekt som genomfördes vid sidan om men ändå sammankopplade till föreställningen *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen*.

Bild 7&8: Möte med publiken. Nationaloperan 2011. Bilder: Paula Puranen.

5.5.1 Publikarbete

”Publikarbete finns till för publiken, för att se teater med nya ögon och fördjupa sin egen teaterupplevelse. Det ger kunskap om teatern som konstform under lekfulla och kravlösa former. Publikarbete sker i många olika former, som t.ex. diskussioner, kurser, workshopar, möten med konstnärer eller som för- och efterarbeten” berättar Hanna Åkerfelt om publikarbete på Svenska Teaterns hemsida (2008). En viktig resurs för DuvTeaterns verksamhet, speciellt vad gäller anordnandet av möten mellan publik och arbetsgrupp är publikarbetet och publikarbetaren Sanna Huldén. Huldén har i samband med DuvTeaterns föreställningar dragit publikarbetsverkstäder sedan år 2007. ”Mötet mellan skådespelarna och publiken är en viktig del av föreställningarna och DuvTeatern arbetar aktivt med att utveckla sitt publikarbete” skriver Huldén om publikarbetet (DuvTeatern, 2011). Arbetet har hittills skett i samband med två föreställningar: Sagoprojektet 2007 och Operaprojektet 2011. Det första riktade sig till barn och över 200 lågstadiesbarn såg föreställningen *Sagan om Hans och Greta och mycket annat*, arbetade med material kring föreställningens tema samt mötte ensemblen. En kommentar av ett barn som var med om publikarbetet 2007 (DuvTeatern hemsida, 2011):

”Teatern var bra för att räven var rolig och gäte fin sen och bra musick bra skodespelaren super och för lång dag mycket roligt och handikapade och lunch och spenande.”

Målgruppen för publikarbetet kring *En rovfågel flyger in* var ungdomar. Publikarbetet gjordes både i Helsingfors och i Esbo, på finska och på svenska och i samarbete med Helsingfors stad och Finlands Nationalopera. Huldéns upplägg för publikarbetet i Helsingfors följer nedan.

UPPLÄGGET FÖR UNGDOMARNA:

Varje ungdomsgrupp (4 st.) deltar i en **förberedande workshop** en förmiddag (2h) under veckan 24-27.1. Workshoparna ordnas på operan.

Under workshopen fokuserar vi på att öppna upp vissa abstrakta element i föreställningen genom konkreta övningar och skapa erfarenheter som kopplar an till föreställningen och därmed grundar för ett personligt engagemang vid själva föreställningstillfället. Ett viktigt perspektiv på workshopen är också att allt vi gör görs i ”DuvTeater-anda”, dvs med en strävan att stöda de medverkandes självtillit, väcka lust till kreativitet och stolthet över sitt eget annorlundaskap.

Vi lyssnar på musik ur Carmen och tolkar den både i ord och i rörelse. Vi dansar enkel flamenco, med fokus på energin, rytmen och upplevelsen av att dansa i grupp. Och vi gör dramaövningar för att utforska begreppen frihet, kärlek och annorlundaskap. Därtill jobbar vi med ett par replikskiften ur den ursprungliga Carmen, scener som också finns med i vår föreställning, och förtydligar på det sättet de mest centrala karaktärerna i föreställningen.

Efter att ha deltagit i workshopen tidigare samma vecka, kommer samtliga ungdomar (ca 80 st.) för att se **föreställningen fredagen den 28.1 kl.12**. När föreställningen är slut stannar ungdomarna kvar i salongen medan resten av publiken avlägsnar sig. Därefter är tanken att ordna ett möte som på något sätt bryter gränsen mellan scen och salong. Detta är,

som ni säkert förstår, mycket utmanande eftersom de är så många och tiden så knapp (max ca 20 min). Min önskan är att hitta ett sätt där vi kunde dansa eller sjunga tillsammans på scenen - en da capo från föreställningen som också ungdomarna redan är bekanta med från workshopen. Men det här kräver ytterligare utveckling och jag tar gärna emot idéer och tankar! Ni får hur som helst i god tid innan den 28:e höra mer om detta.

Efter föreställningen får grupperna ett **arbetsmaterial med sig till skolan**. Materialet består av Duva/Diva-publikationen och uppgifter att jobba vidare med. Fokuset i efterarbetet ligger på den egna föreställningsupplevelsen, resonemang kring Duva/Diva-tematiken (Vem får ta plats? Vem är värd beundran? Vad är skönhet) och det egna skapandet. Målet är att efterarbetet resulterar i texter som kan (om ungdomarna vill) publiceras på DuvTeaterns hemsida. På hemsidan kan dessa texter ytterligare kommenteras och diskuteras.

De ungdomar som deltar i publikarbetet kring *En rovfågel flyger in* deltar i en större konstpedagogisk helhet, en kulturkurs, som ordnas av Helsingfors kulturcentral. Det betyder att de efter vårt "paket" kommer att delta i ytterligare några kulturevenemang som knyter an till identitetstemat (Vem vill jag vara/vem får jag vara?).

Resultatet av verkstäderna i Helsingfors var mycket lyckade. Ungdomarna var med om att utföra alla uppgifter, de såg föreställningen och träffade ensemblen efteråt. Några medverkande ungdomars kommentarer om vad frihet är (2011):

"Allt roligt"

"Frihet att älska, punkt och slut."

Samma material, aningen omarbetat av publikarbetaren Maliisa Rale, användes även för en verkstad i Esbo. Rale tog över publikarbetet i Esbo på grund av Huldéns moderskapsledighet. Meningen var att 80 finskspråkiga ungdomar i Esbo skulle delta i publikarbetet inför föreställningen i Sellosalen. Tyvärr förverkligades endast en verkstad på grund av kommunikationsbrister och missförstånd gällande marknadsföringen av verkstäderna till skolor.

Utöver publikarbetet för ungdomar ordnades även en seminariedag på Nationaloperan för intresserade vuxna och professionella inom fältet. Sanna Huldéns upplägg för publikarbetet riktat för "vuxengruppen":

UPPLÄGGET FÖR DE VUXNA

Programmet för de vuxna som deltar i publikarbetet ordnas i sin helhet under fredagen den 28.1. och riktar sig som sagt främst till pedagoger (dagispersonal, lärare) och kulturarbetare. Fokus ligger på att ta sig tid att fördjupa och reflektera kring sitt eget förhållningssätt till frågor som föreställningen väcker, att utforska publikarbetets möjligheter och se vad DuvTeaterns sätt att arbeta kan ge var och en i sin specifika situation.

Dagen inleds kl. 9-11 med en modifierad (men icke desto mindre seriös) version av den förberedande workshopen. Tid kommer också att avsättas för att presentera DuvTeatern, DuvTeaterns arbetssätt och värdegrund.

Klockan 12 ser de vuxna föreställningen och har möjlighet att sitta kvar och följa med mötet mellan ungdomarna och ensemblen.

Kl.14-16 träffas gruppen i Almisalens foajé för kaffe och diskussion. Mikaela Hasán deltar i diskussionen under ca 1 h. Målet är att ta sig från den omedelbara föreställningsupplevelsen till att hitta konkreta erfarenheter och tankar som går att ta till vara och utnyttja i den egna arbetssituationen.

Även publikarbetet för vuxna ordnas i samarbete med Helsingfors kulturcentral.

Min roll som producent inom själva publikarbetsdelen har varit minimal. Det har varit Huldén, tillsammans med Rale, som planerat och lett hela publikarbetet. Dessutom har Huldén inte glömt bort att involvera arbetsgruppen i publikarbetet genom att i samråd med den konstnärliga ensemblen diskutera möjligheter för upplägget av publikarbetet samt informera gruppen om arbetet och naturligtvis involverat gruppen i själva publikarbetet under publikträffarna.

"Mötet med ensemblen var som en liten uppsluppen fest."

"Tid för samtal med djupgående existentiella frågor."

"Jag fick inspiration till mitt egna arbete, resurser att komma ihåg att sträva efter det som man känner viktigt."

"Jag promenerade upprymd och med lätta steg från operan."

"Fortsätt att möta publiken och framkalla diskussion och stämma till eftertanke och ifrågasättande."

Några kommentarer av de vuxna seminariedeltagarna 2011.

Publikarbetet är ett mycket bra sett att framkalla möten genom. Förvisso handlar publikarbetet i samband med DuvTeatern-föreställningarna inte enbart om möten. Likasom med andra finlandssvenska teatrars publikarbetsprojekt, handlar det även här också om att fördjupa konstupplevelsen för åskådaren (Kultur Österbotten, 2011).

Ett extraspeciellt möte som publikarbetet i samband med Operaprojektet medförde, var hela samarbetet med Nationaloperan, då funderingar kring samarbetet började från funderingar kring publikarbete.

5.5.2 Duva/Diva

”Det är målmedvetna människor som poserar framför Steffes kamera. Till en början kan man ana en nervositet men småningom släpper spänningen och njutningen infinner sig – njutningen av att sitta där ensam, uppklädd, uppsminkad och friserad. Paula rättar till klänningsfållen, Terhi springer fram och bättrar på pudret och hårlocken, i bakgrunden sjunger Maria Callas habanera ur Carmen” (Duva/Diva 2011, sid. 4).

Bild 9&10: T.v. Förberedelser inför fotograferingen. Siiri Tiilikka. T.h. Elias Simons 2011.
Fotograf: Stefan Bremer

I samband med Operaprojektet förverkligades även ett fotoprojekt som ledde till en fotoutställning och en jubileumspublikation. Inspirerade av den mäktiga operavärlden, av flamencodansens stolthet och sensualitet, av den dramatiska Carmen-berättelsen och de medverkandes egna rollkaraktärer i *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen*, skapade DuvTeatern i samarbete med fotograf Stefan Bremer, dräktdesigner Paula Varis och grafiker Maria Appelberg fotoserien Duva/Diva (Hasán och Huldén 2010). Studiobilderna av DuvTeaterns åtta skådespelare och Blue Flamencos fyra dansare togs under hösten 2010 i Stefan Bremers studio på Kabel fabriken. ”Publikationen är en hyllning till dem, deras ambitiösa inställning till sitt jobb som skådespelare och dansare,

deras förmåga till samarbete och deras kreativitet” skriver Hasán och Huldén i publikationens förord (Duva/Diva, 2011 sid.4). Startskottet till boken, och frågeställningarna som ursprungligen även utmynnade i hela Operaprojektet var:

Vad är skönhet? Vem är värd beundran?

Vem är Diva? Och vem är Duva?

DuvTeaterns arbete har alltid väckt frågor. Föreställningarna har utmanat förutfattade meningar om vem som får synas, vem som får stå på scen, vem som är en riktig skådespelare och vem som har rätt att ta plats. Operaprojektet har ytterligare fördjupat de här frågeställningarna. Mötet med operans värld har aktualiserat frågan om hur vi betraktar det som bryter mot konventioner gällande scenisk närvaro, självmedvetenhet, platstagande och utseende (Hasán och Huldén 2010).

Publikationen blev färdig till Operaprojektets premiär. Boken såldes i samband med föreställningarna i både Helsingfors och Esbo och finns ännu till salu på DuvTeaterns hemsida. Tretton bilder från fotosessionerna trycktes upp, ramades in och utställdes i Almisalens foajé och senare i Sellosalen. Riggandet av utställningen sköttes av Operans och DuvTeaterns producenter.

Jag har endast följt med fotosessionerna från utsidan (dvs. sett bilderna efteråt) eftersom jag tyvärr aldrig hade en möjlighet att vara med om själva sessionerna. Däremot har jag samarbetat med Hasán vad gäller kontakt till skådespelarnas närstående, koordinering av tider, funderingar kring vilka som medverkar under fotosessionerna och med löpande ärenden t.ex. vad gäller inhandling av mellanmål för sessionerna.

5.5.3 Jubileumsfest

DuvTeatern fyller ca 10 år och det firas med fest! Circa 10 år blev det, fast DuvTeatern egentligen funnits till i tolv år, men det bestämdes att 10-årsfesten skulle firas i samband med Operaprojektet. Planerna kring 10-årsjubileumsfesten hann ändras flera gånger om, men grundtanken höll – att ordna sittmiddag och dansfest med finkläder! Planeringen kring festen inleddes i samband med att Operasamarbetet slogs fast. Ursprungligen skulle festen ordnas på Nationaloperan med på grund av Operans 100-årsjubileumseminarier fick vi lov

att byta festlokal under hösten 2010. Festens arrangörer var DuvTeatern tillsammans med Föreningen de utvecklingsstördas väl rf. För de praktiska arrangemangen stod Annina Blom (från DuvTeatern) tillsammans med Erika Winter (från föreningen DUV i mellersta nyland rf) och en festkommité bestående av DuvTeaterns skådespelares anhöriga och andra intresserade. Festen tog plats en vecka efter Operaprojektets premiär, den 29.1.2011 och det nya festutrymmet blev Arbetes vänners festlokal på Annegatan i Helsingfors. Under festen avtackades DuvTeaterns åtta skådespelare och Blue Flamencos fyra dansare med förstorade och inramade bilder av sig själva. Fotografierna var ur Duva/Diva serien och tagna av Stefan Bremer. Bilderna fungerade som skådespelarnas och dansarnas huvudsakliga lön för sin arbetsinsats i produktionen.

Det var första gången som jag varit med om att ordna sittmiddag och dansfest för över 120 personer. Jag väljer dock att inte gå in på detaljerna av detta sidoevenemang, eftersom det inte har en större betydelse för resultatet av detta slutarbete.

5.5.4 Dokumentär

Vid sidan om allt det övriga har ännu ett projekt förknippat med Operaprojektet pågått samtidigt. Regissören och filmaren Anna Blom med filmteam, har nämligen följt med projektet från och med hösten 2010. Resultatet blir en dokumentärfilm för YLE som får sin premiär på hösten 2011. Filmen skildrar processen med *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen*. Teamet har varit med om repetitioner och föreställningar samt följt med olika personer privat. Till en början var ensemblen mycket nervös framför kamerorna, skriver jag i mina dagboksanteckningar (Blom, 5.6.2010) men ju fler gånger filmteamet var med desto mer glömde alla bort kamerorna och gav sig åt dokumentären. Dessutom har ett filmteam (under ledning av Ulrika Bengts, 2001) följt med DuvTeatern tidigare – alltså är gruppen veteraner även vad gäller att bli inspelade. Tidvis kändes det aningen jobbigt att ha ettamerateam med om repetitionerna (repetitionerna kunde vara rastlösa och okoncentrerade som det var) eller då vi arbetade i alldeles för små utrymmen med tanke på arbetsgruppens storlek. Filmteamet hade dock allt som oftast förståelse för dessa situationer och visste att dra sig tillbaka där det behövdes. Överlag är det fint och viktigt att detta unika projekt finns dokumenterat.

6 Sammanfattande analys

I detta kapitel utvärderar jag projektet ur några olika synvinklar. Jag gör en allmän utvärdering av projektet i sin helhet utgående ifrån en SWOT -analys. Analysen är sammanställd av mig och baserar sig på diskussioner med Mikaela Hasán, Operans producent Marjo Saarivainio och publikarbetaren Maliisa Rale (Nationaloperan den 25.3.2011). Diskussionen bandades in och jag gjorde anteckningar av samtalet. Jag stöder resultatet på diskussioner med Hasán och på ett utvärderingsmöte som hölls på Operan den 25.3.2011. Utvärderingen sker dock ur min personliga aspekt och tyngden ligger huvudsakligen på produktionsprocessen. I slutet av kapitlet lyfter jag fram likheter mellan verksamheterna DuvTeatern, Moomsteatern och Glada Hudik-teatern i Sverige.

Modell: SWOT -analys av projektet.

6.1 Från diva till duva – om krockarna

Hur gick alla de krockar som detta projekt medförde? Man kan säga att slutresultatet, vad gäller samarbetet mellan de olika konstformerna var en fullträff och att DuvTeaterns mål om att få ihop omöjliga möten nådde sin kulmen i och med detta projekt, men vägen dit var inte alltid jämn, utmaningarna var stora. Den finaste men samtidigt också svåraste av krockar var den mest osannolika, dvs. mötet mellan *divor* och *duvor* (*de utvecklingsstördas värld* och *Operans värld*), grunden till projektet. Det var väldigt olika värderingar och

väldigt olika världar som kom samman i en och samma produktion. ”Många fina och oväntade möten har kunnat uppstå tack vare att det inom arbetsgruppen funnits ett mod att respektera olikheterna och ett tålamod att låta dem utvecklas tillsammans. Strävan har varit att i det konstnärliga arbetet ta till vara det som de här mötena har fört med sig” Plock ur programbladet (Hasán och Huldén, 2011). När det kommer till skillnader mellan Operavärlden och DuvTeaterns värld har vi fått lära oss om t.ex. skillnader mellan repetitions- sätt och tider där det för DuvTeatern är viktigt att ha många repetitioner där samma saker upprepas gång på gång och där ensemblen verkligen har en chans att träffas och lära känna varandra medan det för Operan är vanligt att solister lär sig sitt sångmaterial på egen hand för att sedan sätta ihop föreställningen under en kortare och mer koncentrerad repetitionsperiod. Här stötte vi på problem: de olika konstformernas arbetsmetoder skiljde sig tydligt från varandra. Problemen grundade sig dels i att repetitionerna var utspridda över en mycket lång period och ofta under veckoslut, dels i att solisterna ibland var dubbelbokade vad gällde tidtabeller, dels i att projektet var ett mer udda projekt som följde få traditioner vad gäller operaprojekt. Det fanns länge en rädsla bland ensemblen om hur slutresultatet skulle komma att se ut då en väsentlig del av föreställningen ofta saknades från repetitionerna. I slutändan blev föreställningen ändå av och förväntningarna uppnåddes. Slutprodukten skulle dock antagligen ha sett annorlunda ut ifall alla samarbetsparter hade repeterat ihop konstant och enligt DuvTeaterns vanor och stressnivån kunde ha varit mindre ifall alla varit på plats och repeterat enligt DuvTeaterns vanor, men då det är frågan om sektoröverskridande samarbeten är det viktigt att komma ihåg att alla parter och deras arbetssätt måste tas i hänsyn. Detta gick relativt bra i *En rovfågel flyger in* med tanke på alla de skiljaktigheter som fanns jämfört med ett sedvanligt teaterprojekt, dansprojekt eller operaprojekt. Normer och rädslor för det okända bröts och det omöjliga ifrågasattes. Men tron på ett lyckat projekt bestod och uppnåddes.

I början var det heller inte en självklarhet för de unga flamencodansarna att möta teatervärldens arbetssätt. Utvecklingen syntes dock tydligt mot slutet av repetitionsperioden. Då hade dansarna också lärt sig att koncentrerat sitta och vänta på sin tur, sin scen. En tydlig brytningspunkt var t.ex. då en av dansarna gav sig för tanken om konstant upprepning av scener. Till en början hade hon svårt att förstå varför samma scener måste tas på nytt om och om igen. Hon brukade stampa en bestämd flamencostamp i golvet och gå iväg för att sedan stå i ett hörn och vara arg över det faktum att vi inte gick vidare utan måste ta scenen om igen (Blom, 8.1.2011). Det visade sig senare ha att göra med

hennes hårda självdisciplin där hon inte tillåter sig själv göra misstag. Senare under Operaprojektets gång började hon tillåta sig själv att göra misstag ibland och lärde sig att det inte gör något för man kan ta det på nytt och repetera scenen tills den går rätt. För alla. Och händer det misstag, är det inte så farligt.

Språkskillnaderna visade sig inte vara ett större problem, vilket kunde ha legat som grund för större kommunikationsmissar. Men tvärtom användes både svenska och finska under repetitionerna och föreställningarna fritt och likbördigt. Alla ledare var tvåspråkiga och kunde därmed översätta där det behövdes. Dessutom lärde sig de finskspråkiga dansarna att förstå och senare kommunicera till en del på svenska. Medan operasolisterna lätt blandade mellan finska och svenska och de flesta i arbetsgruppen även lärde sig de viktigaste tecknen på teckenspråk däribland pizza, teater, äta och arbeta: de viktigaste tecknen för Pia som inte talar.

Speciellt värmande var det att få fin positiv feedback av Operans teknik, som i början av projektet verkade förvirrade över produktionen och samarbetet men, som även de, i slutändan inte tycktes villa hålla sig ifrån repetitionerna, för att följa med utvecklingen och för att se hur annorlunda föreställningen såg ut varje gång.

Problem fanns men löstes an efter. Det flesta var direkt kopplade till skiljaktigheter vad gäller arbetsvanor andra till ovanor vad gäller de krockar detta projekt medförde. En osäkerhetsfaktor fanns länge tydligt på ytan hos många. Hasán säger att det tar ungefär ett år för nya arbetsgruppsmedlemmar att ”komma in” i DuvTeatern -världen och inse (och oftast börja älska) vad den går ut på. Det tar alltså en tid att börja känna sig bekväm med den nya gruppen och med de tankar och känslor som mötet väcker. Mötet där seriös konst utövas tillsammans med personer med och utan utvecklingsstörning, ändå i huvudsak på de utvecklingsstördas villkor. Här gäller det för de professionella konstnärerna att lägga sin stora konstnärs själ åt sidan och ge sig åt att låta andra lysa. Personer med utvecklingsstörning har en speciell charm och en närvaro som inte går att undvika eller tävla med. Speciellt då det kommer till DuvTeaterns erfarna skådespelare (Blom, 24.1.2011).

Ett hot vad gäller täta arbetsgrupper med medlemmar med specialbehov eller vad gäller samarbetsprojekt överlag kan vara något som publikarbetaren Rale lyfte fram

(utvärderingsmötet 25.3.2011); beskyddandet av den egna gruppen. Detta sätt att tänka kan ibland leda till "en blindhet" av alternativa möjligheter vad gäller t.ex. arbetssätt. Tankegången: *vår grupp gör så här, det är det enda vettiga sättet för oss att arbeta*. I detta projekt kunde detta tankesätt definitivt skådas och jag kallar det för ett hot eftersom det kunde ha lett till att projektet skulle ha upplösts pga. att inte de olika parterna inte ger efter i sina skiljaktigheter.

Det viktiga och fina med detta projekt var dock att alla parter i slutändan kom emot där det behövdes (t.ex. Operan lät oss använda scenkläder under repetitioner fastän de i vanliga fall först tas i användning under föreställningar), vek sig för nya arbetssätt till en viss grad (DuvTeatern repeterade in en föreställning utan att möta sina medspelare under en stor del av repetitionerna eftersom Operans solister var sporadiskt med om repetitionerna redan ett halvår innan premiär) och var öppna för nya fenomen (vad gäller improvisation och nya arbetssätt bland alla tre grupper).

Det till synes absurda och unika samarbetet visade sig definitivt vara en styrka som gynnades av alla de olika kunskapsområdena och färdigheterna som möttes i denna produktion. För att liknande samarbeten ska kunna lyckas, måste det finnas tolerans, öppenhet att ta emot och arbeta kring olikheter och ovanor samt vilja och förtroende för projektet och dess lyckande. Problemen löste sig tack vare en hängiven arbetsgrupp och dess vilja att förverkliga denna produktion och detta arbete. Hierarkier bröts samman, åtminstone för stunden. Och kramar kan ha haft en inverkan på saken.

Bild 11: Melis Jaatinen och Pia Renes i En rovfågel flyger in – ena variation på Carmen 2011. Fotograf: Stefan Bremer.

6.2 Administration

Hasán, Huldén och jag jobbade tätt ihop vad gäller produktion. Samarbeten hör till DuvTeaterns viktigaste strategier och det gäller även inom produktionsarbete. På gott och ont. Marknadsföringstexter skrevs och kollades tillsammans. Likaså tidtabeller, ekonomi och konstnärlig planering. Detta är ett väldigt tidsfördröjande sätt att arbeta, men samtidigt känns det också vanvettigt att inte göra det så när det kommer till DuvTeatern. Täta samarbeten i DuvTeatern -stil genererar flera idéer och möjligheter och färre felaktigheter men tar mycket tid. För framtiden finns det utrymmen att ännu bättre förtydliga de olika ansvarsområdena mellan oss och med föreningen men att ändå fortsätta samarbeta tätt ihop.

6.2.1 Producentens viktigaste områden

Jag kom med projektet då det redan pågått i ett halvt år. Eftersom Hasán och Huldén tillsammans med verksamhetsledaren i föreningen DUV i Mellersta Nyland rf. redan hade kört igång projektet både konstnärligt, men också administrativt, var det inte ett problem att hoppa på projektet i ett så sent skede. För min del började det med möten tillsammans

med Hasán där vi gick igenom projektet och min arbetsbild. Arbetsuppgifterna som Hasán beskrev dem, var desamma som med vilken annan teatergrupp som helst. Jag såg mycket fram emot att påbörja arbetet med den nya gruppen och framför mig stod ett möte med projektgruppen som den såg ut då. *”Jag har idag haft ett första möte med DuvTeatern. Ett möte jag sannerligen inte kommer att glömma. Vilken grupp. Vilken samhörighet. Vilka kramar. Ska bli intressant men säkert också utmanande att arbeta med detta projekt!”* skriver jag i mina dagboksanteckningar efter det första mötet (Blom, 30.8.2009). Jag minns vilken överklig känsla det var att av en ny arbetsgrupp bemötas av den första frågan: ”Har du en pojkvän?” och fortsättningsfrågan ”var bor han och vad heter han?”. Det var Johan Blomberg, en av skådespelarna, som ställde mig frågan som jag senare fick lära mig att han ställer till alla nya personer han möter, åtminstone i DuvTeatern-sammanhang. Mina dagboksanteckningar fortsätter: *”Det är ju exakt så här som det alltid borde gå till. Bryt isen direkt med den första frågan. Låt den frågan vara så ärlig och absurd som möjligt. En ny arbetsmetod för en producent kanske?”* (Blom, 30.8.2009).

Samtidigt som jag fylldes av en varm och inspirerande känsla efter det första mötet, förstod jag också att arbetet med detta projekt kommer att skilja sig stort från arbetet med andra projekt jag jobbat med dittills. De kramar som jag fick under det första mötet var minsann inte de sista under den kommande repetitionsprocessen! Arbetsuppgifterna i projektet visade sig (trots min osäkerhet i början) vara långt de samma som i andra teaterprojekt men uppgifterna skiljde sig också vid vissa punkter. Till mina viktigaste områden i detta projekt hörde:

Kommunikation: (kontakt) ensemble, föräldrar och närstående, samarbetspartners, press

Koordinering: (fixare) tidtabeller, praktiska ärenden, möten

Administration: finansiering, marknadsföring, ledning

6.2.1.1 Planering

En mycket viktig del av projektarbete överlag är planering. Detta understryks speciellt i föreliggande projekt som bestod av så många personer, en specialgrupp samt flera samarbetspartners. Tidtabeller för repetitioner på Operan sammanställdes ett år i förväg efter att tidtabellerna först hade planerats med ledarna och sedan kollats med skådespelarna och dansarna samt deras närstående eller boenden. Kontakten med skådespelarna sköttes per post, det handlade om brev där vi informerade skådespelarna om hur repetitions- och

speltidtabellerna såg ut, varefter de fick informera oss ifall någon av tiderna inte passade (se bilaga 3: Brev till skådespelarna). Kontakten till dansarna och deras närstående sköttes via Blue Flamencos danslärare och producent Emilia Aho. Här var det mycket viktigt att se till att alla hade rätta tider och att informationen gått fram till rätt personer. Därmed tog själva tidsplaneringen och uppcheckningen mycket tid eftersom den måste göras ordentligt och informationskanalerna var sköra (det fanns flera olika kanaler vilka via vi var i kontakt med olika medarbetare) och kunde ha lett till flera missförstånd än vad det i slutändan ledde till.

Upplägget av repetitionerna planerades och sammansattes av Hasán ofta i samarbete med Roos (som stod för den musikaliska helheten) och Palmio (som stod för koreografin). Minut-tidtabellerna för de koncentrerade repetitionsveckorna (i juni och innan premiär samt under föreställningsdagar) sammanställdes av Hasán och av mig. Här gällde det verkligen att fundera ut hur varje minut såg ut av de tre till fyra timmarna som vi repeterade, dels för att taxa kom med och avhämtade skådespelarna vid specifika tider som var fastslagna och bokade av skådespelarnas närstående långt i förväg (och som inte gick att förkorta eller tänja på), dels för att se till att det fanns tillräckligt (men inte för mycket!) tid för att äta, gå på toaletten, byta om och repetera.

6.2.1.2 Repetitioner

I mina tidigare teaterprojekt, brukar jag som producent sitta med om en del repetitioner nu och då. Från och med att Operaprojektets repetitioner flyttade till Nationaloperan har jag suttit med under varje repetition, dels för att det underlättade den övriga konstnärliga gruppens arbete innan och efter repetitionstid och under pausen då det fanns en person som kunde se efter skådespelarna och dansarna, dels för att jag hade svårt för att hålla mig ifrån repetitionerna och processens olika utvecklingsstadier och givetvis kramarna.

En av mina huvudsakliga uppgifter under repetitionerna var att agera kontaktperson till föräldrar, taxin och boenden vad gäller våra skådespelare och dansare samt att ta emot dem vid Operans ingång innan repetitionerna. De flesta av skådespelarna kom med taxi till repetitionerna. ”*Tala om riktiga divor. Skådespelarna kommer med taxi till Operans alla repetitioner*” (Blom, 4.9.2010). Det tycktes inte alltid vara lätt för taxichaufförerna att hitta till rätt ingång. Då fick man ringa flera samtal först till boenden eller skådespelarnas

närstående för att sedan få tag på taxichaufförens nummer för att sedan få reda på var taxin tänkt lämna av och avhämta skådespelarna, som alla nödvändigtvis inte hade hittat fram ifall de lämnats ”var som helst”. Det blev en hel del koordinerande mellan boenden, närstående och taxichaufförer då det skulle utredas var någon skådespelare var då denne inte dykt upp till repetitionerna eller var taxin håller hus efter repetitionerna (då man fått stanna kvar och vänta med skådespelarna tills taxin kommit). Utöver det, fungerade jag under repetitionerna ibland som inhoppare för ledare som inte kunde vara på plats, som kontaktperson till Operans producent vad gäller rekvisita, scenografi och kläder, som assistent till en gruppmedlem som har ett större behov av att ha någon person vid sin sida under alla tider och som allmän ”fixare” vad gäller olika löpande ärenden som att springa till butiken för att söka mat åt någon gruppmedlem som glömt hämta mellanmål med sig (matpauser och att äta med jämna mellanrum är viktigt!), assistera på toaletten eller se till att det finns vatten tillgängligt mm.

Det var även viktigt att ha repetitioner inplanerade under föreställningsdagarna, innan själva föreställningen. Då brukade gruppen gå igenom scener för att sedan ha ordentligt med tid för att äta och gå på toaletten innan showen. Mitt och de övriga ledarnas arbete ”backstage” underlättade betydligt då vi under föreställningsdagarna hade Operans personal på plats (rekvisita och ljud assistenter, scenmästare, kostymör) som hjälpte till med att hålla reda på tider, mikrofoner och saker. Jag, regissören och ledarna behövde således endast koncentrera oss på att ha koll på personer.

Bild 12: Anna Palmio och Emma Liekari förbereder sig att gå in på scen, 2011. Bild: Paula Puranen.

6.2.1.3 Överraskningar

Det fanns nya saker att lära sig varje dag. Till dem hörde bland annat vetskap om att vissa skådespelare inte säger till då de behöver gå på toalett vilket innebär att man ska se till att de går på toaletten, andra förstår inte att dricka vatten vilket betydde att jag tog som uppgift att se till att det vid alla repetitionstillfällen fanns en vattenkanna tillgänglig och såg till att alla dricker med jämna mellanrum. Jag fick även lära mig att personer med downsyndrom ofta har hjärtproblem, vilket ibland leder till svindel och trötthet, det händer att någon av skådespelarna är tvungna att sitta ner och vila sig mitt under en scen, en annan kanske somnar. Autistiska personer däremot svävar ibland in i en egen värld och är bortavärande och okoncentrerade en längre stund, då kan det vara en utmaning att få personen koncentrerad på det som händer på scen just då eller engagerad i dennes roll. En överraskning för mig var också de samtal som jag vid något skede började få av en gruppmedlem. Det var upprepade samtal och textmeddelanden om när och hur och varför vi repeterar och där personen i fråga upprättade mig om att hon nu repeterat hemma och kan allting och inte behöver komma till repetitionerna mera (Blom, 15.1.2011).

En annan viktig kunskap var relevansen med mat och matpauser. Alla skådespelare hade alltid med sig sin egen matsäck och matpauser skulle alltid räknas med. Alltså gick det inte att dra igenom en repetition eller en föreställningsdag utan inplanerade matpauser som var tillräckligt långa. För en del tar det längre att äta och den tid det tar att äta går inte att förkorta utan hysteriska anfall och sura miner.

Personligen tycker jag att det var intressant att stöta på överraskningar. Projektet var därmed definitivt en utmaning för mig och säkert för flera andra också. Att konstant vara på min akt och lära mig nytt och försöka implementera mina producentkunskaper i de nya tillfällena som projektet medförde var intressant och roligt men å andra sidan hämtade det med sig en känsla av osäkerhet och för framtiden anser jag det t.ex. vara viktigt att verkligen sätta sig in i vilken sort av utvecklingsstörning medlemmarna har och vilka allas enskilda specialbehov är. Viktigt är det också att vara med om alla repetitioner och på så sätt lära känna gruppens medlemmar.

6.2.1.4 Kommunikation

Själva kommunikationsbiten bestod av flera delar. För det första gällde det för producenten i detta projekt att agera kontakt till föräldrar, närstående, boenden och taxin som hade hand om skådespelarnas och dansarnas tidtabeller. För det andra gällde det att agera kontakt till den övriga arbetsgruppen. För det tredje handlade det om att ständigt vara i kontakt med föreningen DUV, för att hålla dem upprättade om vad som pågår samt konstant upprätthålla diskussioner om ekonomi, ansökningar, redovisningar och senare även festarrangemang. Det gällde också att vara kontaktperson mellan de olika samarbetsparterna (Operan, Blue Flamenco och DuvTeatern). Kontrakt med riktlinjer om samarbetets olika ansvarsområden skrevs mellan DuvTeatern och Blue Flamenco samt DuvTeatern och Nationaloperan (Blue Flamenco hörde därmed till DuvTeatern då planering eller diskussioner fördes med Operan). Kontaktpersonerna till Operan definierades i kontraktet. Där var det främst jag som producent som var kontaktperson för DuvTeaterns och Blue Flamencogruppens del angående administrativa uppgifter. På Operan fanns en skild avdelning för vart område att förhandla med vad gäller marknadsföring, press, konstnärligt innehåll, teknik och produktion. Kontakten delades upp där det behövdes, t.ex. var vår kostymör direkt i kontakt med Operan vad gällde kläder och publikarbetarna vad gällde publikarbete. Producenten på Operan var guldvärd vad

gällde vår okunskap i vem på Operan som borde kontaktas gällande diverse saker och hur gå till väga för att få samarbetet att fungera smärtfritt. Producenten på Operan skötte även oftast kontakten vidare till olika avdelningar där, denna kommunikation kunde vara väldigt långsam ibland, speciellt vad gällde konstnärliga frågor som alltid gick via producenten till ledningen (som inte alltid hade tid för att svara snabbt). Kontakten mellan producenterna i vart samarbetsorgan underlättade mycket och var nödvändig för att hålla saker och kommunikation i styr. Samarbetet och uppdelningen av uppgifter och kontakter underlättade också betydligt den enskilda producentens arbetsmängd.

Kommunikationen inom arbetsgruppen fungerade väl. "Ledarna" (de professionella teater- och dansarbetarna) agerade gruppleddare under repetitioner, professionella skådespelare, dansare och musiker men även som omhändertagare. De som kom att leda projektet i sin helhet var regissören Hasán, publikarbetaren Huldén och senare även jag som producent tillsammans med Operans administrativa personal. En gång stötte vi på ett tydligare problem inom den inre kommunikationen. Det handlade om löner som vi inte varit tillräckligt tydliga med och nu vet vi bättre. Tydlighet och planering vad gäller produktioner överlag är viktigt men tydlighet vad gäller löner är inte att vara otydlig med. Det handlar om passionerat arbete fullt med goodwill (DuvTeatern fungerar enligt en fri teatergrupps principer där lönerna inte är skyhöga) men det är samtidigt också arbete för att få mat på bordet för de flesta. Kontakten mellan DuvTeatern och Blue Flamenco fungerade problemfritt. En stor miss vad gäller produktionsdelen och kommunikation med Operan var kontraktet. Det påbörjades direkt då samarbetet slogs fast men skrevs under på tok för sent. Kontrakt är viktiga och bör skötas undan direkt för att få en grundtrygghet i samarbetets riktlinjer och för att klart specificera projektets uppdrag (Eklund, 2009, sid. 107).

Marknadsföringsbiten sköttes mellan informatören på Operan och DuvTeatern. Texterna producerades alla tillsammans (Hasán, Huldén och mig från DuvTeatern) och utskicken samt samtalen delades på. Naturligt skötte DuvTeatern den svenskspråkiga delen medan Operan till största del skötte den finska. Intervjuer koordinerades i samarbete mellan informatören vid Operan och producenten vid DuvTeatern.

Sist men inte minst handlade det också om att kunna kommunicera med personer med utvecklingsstörning vars språkanvändning inte alltid är tydligt utan kan vara svårattbart.

Det tog mig en god stund att lära mig förstå en del av medlemmarnas tal. Ju flera gånger vi träffades desto bättre lärde jag mig förstå. Jag insåg även att det skulle ha varit viktigt för mig att kunna teckenspråk, åtminstone bastecken i början av processen. Ofta brukar skådespelarna också vill introduceras till alla nya personer som de träffar. Ifall inte detta gjordes i början av en repetition, t.ex. med en reporter som kom för att följa med en repetition, så kunde gruppen bli orolig eller nervös. Ifall inte ”vi ledare” såg till att alla introducerades per namn under en första gemensam gruppövning (där alla nya personer från operapersonal till reportrar medverkade), så fixade flera av skådespelarna det själv genom att gå upp och krama eller ställa en hög med frågor till personen.

Det som varit mycket givande gällande publikarbetet har varit arbetsfördelningen mellan producent och publikarbetare. Huldén har tidigare även till en stor del skött om produktionsuppgifter vid sidan om arbetet med publik och ensemble. I detta projekt, har Huldén däremot i större utsträckning kunna fokusera på publikarbetet i och med det faktum att DuvTeatern har haft en producent med om projektet. Producenten har däremot inte behövt hålla i trådarna för publikmöten eller andra arrangemang kring publikarbetet vilket har gett tid för producenten att fokusera på andra områden. Jag anser publikarbetet vara en viktig del av alla framtida teaterprojekt – det ger ett mervärde åt föreställningen och både ensemble och publik gynnas av de möten som uppstår. Även samarbetet mellan publikarbetare och producent är viktigt. I och med detta projekt har Helsingfors kulturcentral tillsammans med Huldén skött alla praktiska arrangemang kring publikarbetet.

6.2.3 Bortfall av personer

Under processens gång, hände flera stora organisatoriska ändringar till följd av att flera personer (av olika orsaker) slutade och därmed ersattes med nya. Den första som oförhappandes på våren 2010 slutade var avdelningsledaren för publikarbete på Operan. Det kom som ett slag för oss då hon varit vår viktigaste och mest tillförlitliga kontaktpunkt vid Operan. Dock sköttes kommunikationen lika väl med avdelningens producent efter det. Den nya publikarbetsavdelningschefen började först långt senare på hösten och hade givetvis inte samma mångåriga erfarenhet av Operahuset och dess funktioner. Under projektets gång byttes även den fleråriga verksamhetsledaren för föreningen DUV i Mellersta Nyland ut hösten 2010. Detta ledde till att många av de koordineringsuppgifter

som fördelats mellan mig som producent och verksamhetsledaren nu till största del föll på mina axlar som producent. Till dessa hörde budget, ansökningar, redovisningar och kontakten till föreningen och boenden. Detta byte kändes speciellt hos mig, då vi började vara mitt inne i den stressigaste produktionsperioden med premiären som närmade sig med stormsteg. Den nya verksamhetsledaren kunde på grund av alla nya arbetsuppgifter som hon skulle sätta sig in i inte delta i arbetet med Operaprojektet i den mån DuvTeatern hade önskat. Den sista personen som hoppade av var Operans fleråriga producent vid publikarbetsavdelningen, vår viktigaste knytpunkt till Operan under denna tidpunkt. Dock ersattes han direkt (efter premiär) av en ny producent som även hon visade sig vara en suverän kontakt för oss vad gäller kommunikationen med Operan. Alltså ledde inte bortfallen till några allvarliga problem men däremot nog till en osäkerhetskänsla om vad som skulle hända efter att personen slutar och ersätts av en ny för oss okänd och ”i projektet oinsatt” person samt en ökad stressnivå. Tydlighet vad gäller kommunikation blev härmed en tydlig och viktig del för oss att axla och den sköttes väl, en viktig lärdom även för kommande samarbetsprojekt.

6.2.4 Pizza på operan

En av huvudrollerna, Operasångaren, i *En rovfågel flyger in* spelades av Pia Renes. Det var kalla kårar som for längs med ryggraden och tårar som rann ner längs kinderna på många då Pia i slutet av föreställningen ”sjöng” *Habaneran* tillsammans med operasolisten Melis Jaatinen. Pia Renes pratar inte. Hon talar teckenspråk. Pias favorittecken är tecknet för ”pizza”. Första gången jag träffade henne visade hon mig tecknet. Hasán kunde snabbt upplysa mig om att det betyder pizza. Direkt efter det, visade hon mig ett nytt tecken. Det var tecknet för applåder kunde Hasán tala om för mig. Efter det visade hon mig först tecknet för applåder och sedan tecknet för pizza. Och samma på nytt. Jag hade lärt mig två nya ord, på teckenspråk. Jag hade också lärt mig att DuvTeatern brukar äta pizza på premiärfesten. Genom hela repetitionsperioden, nästan på varje repetition, tog Pia upp applåderna och pizzan, inte bara med mig utan med många andra också. Från första dagen jag träffade henne, var det ännu länge kvar till premiär (ett och ett halvt år). Väntan blev alltså lång, men det var det antagligen värt. På premiären blev det ännu inte någon pizza, eftersom Operan bjöd på maten och den premiärmaten var aningen lyxigare än på många teatrars premiärer som jag gått på. Men efter den sista föreställningen blev det pizza. Det blev pizzafest. Pia behövde inte vänta på pizzan längre, men inom mig kändes det tomt att

veta att jag inte träffar Pia på en stund och att hon inte kommer att fråga mig om när hon ska få pizza igen.

6.3 Vad har DuvTeatern, Moomsteatern och Glada Hudikteatern gemensamt?

Då det talas om personer med utvecklingsstörning, antas det ofta att det är frågan om personer som behöver tas omhand och som inte besitter några speciella förmågor. Det är mera sällan som deras färdigheter lyfts fram. Personer med utvecklingsstörning har färdigheter som vilka människor som helst. Dessa förmågor lyfts specifikt fram av dessa tre teatergrupper verksamma i Norden.

För det första består alla tre teatrar av personer med och utan utvecklingsstörning där personerna med utvecklingsstörning får stå i centrum. Alla tre grupper har som mål att ständigt utveckla, inte enbart verksamheten men även de personliga färdigheterna hos varje enskild medverkande. Formen för detta är teater. Men varför personer med utvecklingsstörning? Pär Johansson från Glada Hudik-teatern talar om att fackböcker hävdar att personer med utvecklingsstörning enbart kan utvecklas till en viss gräns men han tror att det är en lögn, han är övertygad om att teatern kan frigöra oanade krafter inom dem och att kreativitet är en underskattad medicin (Karlsson 2010, sid. 12). Hasán från DuvTeatern tror på de otroliga konstnärliga färdigheterna och ambitionerna. Hon har ett intresse, kärlek och fascination för arbetsgruppens möjligheter, fantasi och kreativitet. *”Ofta är det också bättre skådespeleri än många proffs”* säger Hasán under en miniintervju (Hasán, 2011). Närvaron och inlevelsen på scen är stark. För DuvTeatern är det viktigt att arbetsgruppen får göra egna tolkningar av klassiker. Egna tolkningar för att det ska vara utmanande för arbetsgruppen, det ger en viss konstnärlig frihet och det ska kännas rätt. Samtidigt som det är utmanande ska det kännas relevant för skådespelarna, ingen ska behöva göra något de inte vill som t.ex. dö på scen - det är inte alltid lätt för skådespelarna att skilja mellan verklighet och teater. Då kommer man på alternativa lösningar som jobbas fram av arbetsgruppen, på skådespelarnas villkor (Hasán, 2011). *”Det kan vara svårt att få skådespelarna att förstå skillnaden mellan abstrakt och konkret”*, säger även Pär Johansson från Glada Hudik-teatern (Karlsson 2010, sid. 26) och tar upp ett exempel på när gruppen i början av deras verksamhet skulle spela en scen i en skog. Stolar hade placerats ut för att markera träd, men en av skådespelarna hade vägrat spela och brustit ut: *”men det här är ju ingen skog, det är ju bara en jävla massa stolar”!*

Ökat självförtroende bland skådespelarna är även ett resultat av verksamheten. *”Man har aldrig tillåtit de här människorna att misslyckas förr. Men det visar sig ju att det inte är så farligt att komma av sig eller säga fel. Frågar man skådespelarna idag vem som vill spela huvudrollen svarar de alla ’jag!’”* (Johansson, Shaken not störd 2010, sid. 26). Det samma gäller för DuvTeatern där några av skådespelarnas föräldrar har påpekat om den utveckling i självförtroendet som skett mot ett positivt håll hos skådespelarna under de senaste tio åren. Detta framkommer t.ex. i Operaprojektet där uttrycket ”att göra bort sig” inte tycks existera. Det gäller att köra hårt, att skådespela, att ge uttryck för sina känslor på en scen, framför en publik. För Moomsteatern har det handlat om att etablera teatern bland andra professionella teatrar. Resultatet blev att fem skådespelare med utvecklingsstörning nu har fast anställning och får förverkliga sig själv konstnärligt sida vid sida med alla de övriga professionella teatrarna i Malmö. Ordet utmaning är en del av vardagen. I alla tre fall handlar det om att utmana det normativa, att bryta mönster, att inte stagnera utan att se framåt och kliva över hinder. Det handlar om rättvisa och jämställdhet och det handlar om seriös konstnärlig verksamhet. Glada Hudik-teatern talar om att personer med utvecklingsstörning ska få synas och förverkliga sig själv och sina drömmar som vem som helst annan. Alla tre teatrars verksamhet är riktad till en publik och någonstans bland målsättningarna finns en punkt om att hela tiden nå ut till en större publik, att synas, att få synas. Att bli en del av det etablerade kulturutbudet i samhället.

Att arbeta med specialgrupper innebär inte enbart att ”de normaltstörda” (som Pär Johansson kallar ”icke utvecklingsstörda” personer) ger något eller ”hjälper de utvecklingsstörda” för det går åt båda hållen. Båda får ut av varandra. *”Man lär sig något nytt varje dag”*, säger Pär Johansson (Karlsson 2010, sid. 26) och det stämmer. Till mina erfarenheter av arbetet med personer med utvecklingsstörning hör bland annat lärdomar i empati, ärlighet, djärvhet och finkänslighet. Som DuvTeatern och Glada Hudik-teatern betonar, handlar det om möten, om att skapa respekt och om att bygga broar. Glada Hudik-teaterns musikaliske pedagog och praktiska mångsysslare Olle Hillström säger (Karlsson, 2010, sid. 32): *”Att få jobba med såna här människor borde vara allas dröm. Vi kallar dem ”utvecklingsstörda”, när i själva kanske snarare är ”invecklingsstörda”. Att få umgås tillsammans ger oss invecklingsstörda en möjlighet att vecklas ut. Vi ska ju nödvändigtvis krångla till allting så förbaskat. Jag beundrar de här människorna som inte hela tiden*

döljer sina avsikter bakom en massa koder, blickar och kroppsspråk. I stället visar de en ärlighet och respekt jag skulle vilja se mer av i världen”.

Sist och slutligen handlar det också om den gemensamma kärleken för att stå på scen, för att få uppmärksamhet och de applåder vi är värda. Visst är det en självförtroende-boost för vem som helst att bli igenkänd på gatan av att ha uppträtt på scen och synats i både TV och diverse tidningar. Eller som Glada Hudik-teatern säger att det handlar om *”ömsint kärlek, frustande skratt och glimtvis rent sensationella rollprestationer”* (Karlsson 2010, sid. 28). Allt detta omringat av ett mildt kaos eller som Paul Olin i en intervju kallade oss (läs: DuvTeatern och Blue Flamenco) för en *Guerillagrupp* som intog Operan (Radio DUV, januari 2011).

Förutom det självfallna faktum att alla tre teatergrupper utgörs av personer med och utan utvecklingsstörning står det klart att gruppernas huvudsakliga mål inte är att idka terapeutiskt arbete utan att göra teater för publikens skull. Det finns inte någon klar pedagogik då DuvTeatern träffas. Verksamheten anpassas i mångt och mycket efter de situationer som uppstår. Det är viktigt att vara lyhörd och känna in vilka behov som finns och var intresset ligger hos dem som medverkar. Det är så man hittar talangen i varje person och ser till att alla får ut så mycket som möjligt av upplevelsen (Hasán 2011; Glada Hudik-teatern 2011). *”Tanken var att starta en teatergrupp för personer med intellektuella funktionshinder som inte hade pedagogiska och terapeutiska mål som främsta syfte. Detta skulle vara en teatergrupp med enbart konstnärliga mål som gör teater för publiken skull, inte för de medverkandes skull”* (Moomsteatern 2011).

7 Slutsats

Många stora utmaningar och nya lärdomar senare har repetitionerna nu varit och föreställningarna spelats. Ett projekt som vid vissa tillfällen kanske verkade omöjligt att utföra och *”megalomant”* till sin form med tanke på alla de till synes osannolika samarbetsparterna, grupperingarna, konstformerna, språk- och kommunikationsbakgrunderna samt världarna som kom samman i detta projekt, men som trots alla till synes överkliga incitament avklarades med fina resultat.

Projektet skulle inte ha nått lika fina resultat utan samarbeten. Målen skulle heller inte ha nåtts utan arbetsgruppens vilja och hängivna medverkan. Det otroliga här har även varit att projektet getts en chans att förverkligas trots alla osannolikheter att driva igenom ett dylikt projekt. Det visade sig tydligt att man inte ska vara rädd för utmaningar utan i stället söka efter dem för att kunna bemästra dem. Möten och krockar mellan de olika världarna resulterade bland annat i flera nya "operadivor" (DuvTeatern och Blue Flamenco) men samtidigt bröts också utpräglade hierarkier (Operan), detta skedde genom att tydliga skillnader mellan normativa och icke normativa värden och världar lyftes fram och tvingades mötas. På basen av den enorma medieuppmärksamhet som projektet fick och alla positiva kommentarer av publiken kan man också konstatera att projektet lyckades väl. Intresset för denna typ av konstprojekt är stort vilket inte enbart framkommer av media och publikresponsen men även i de tidigare nämnda regerings- och fondutdelningsprogrammen.

Projektet *en Rovfågel flyger in – en variation på Carmen* visar tillsammans med Glada Hudik-teatern och Moomsteatern att högklassig konst kan göras för en publik av både personer med och utan utvecklingsstörning. Det arbete som dessa grupper gör är mycket angeläget. "Att bli sedd, älskad och tagen i anspråk är en mänsklig rättighet", säger Pär Johansson och fortsätter "för mig innebär människors lika värde att vi får behålla våra olikheter. Att vi alla inser att vi har något att ge och lära av varandra" (Johansson hemsida 2011). Verksamheten handlar i dessa tre fall mycket och mycket om att utvidga konstens möjligheter t.ex. genom diversifierade grupper, som kan ge konstprojekt ett intressant mervärde, om att göra konst men också om att öka tolerans, öppenhet och respekt för människor. "Jag sjunger, jag dansar, jag spelar teater, med andra ord, jag finns och jag syns och jag är en del av detta samhälle. Det är en gammal kliché, att konst och kultur bygger broar, men så är det" (Hemgård 2011, sid. 3). Ett som är säkert är att personer med utvecklingsstörning idag uppmärksammas, tillåts ta plats och accepteras mera än tidigare och kontakten till den stora allmänheten knyts tydligt genom konsten. Det är där som mötena uppmärksammas.

Konstarbete i denna kaliber (*En rovfågel flyger in*), förverkligad av en grupp med personer med och utan utvecklingsstörning, går att klassas som professionell verksamhet, dock skall vi minnas att det finns vissa gränser som det går att tänja på (som i vilken annan

professionell grupp som helst, t.ex. konstnärliga talanger) medan man inte kan tänja på andra (som t.ex. att skippa en matpaus för att få ihop en föreställning, eller arbeta i korta, intensiva sjok dygnet runt för att få ihop en föreställning). DuvTeaterns arbete är viktigt både vad gäller att fungera som förespråkare och exempel för konstprojekt med grupper bestående av personer med specialbehov, vad gäller att utveckla konstens olika möjligheter, vad gäller att skapa möten mellan personer med och utan utvecklingstörning och vad gäller att ifrågasätta normer.

Personligen har jag under skrivprocessens gång fått en djupare inblick i projektets betydelse och i arbetet med specialgrupper. Jag har även kunnat reflektera över min arbetsprocess och min roll i jämförelse med andra projekt. Det känns också nyttigt att ha läst mig in på andra teatergrupper med liknande verksamhet för att ytterligare fördjupa min kunskap inom området. Jag kan konstatera att projektet inte enbart gett mig behövliga verktyg för producentarbete för andra liknande projekt men också chansen att ha fått arbeta med en underbar ensemble som gett mig nya kunskaper, livserfarenheter och vänner för livet. Förutom att jag har fått producera ett enormt projekt för DuvTeatern, knyta kontakter till Finlands Nationalopera samt dansgruppen Blue Flamenco har jag även lärt mig ställa ut en utställning och ordna sittmiddag för över hundra personer.

För medproducenter kan jag ge rådet att inte vara rädd för att arbeta med grupper med specialbehov eller att måsta utforma sin roll enligt gruppens behov. På samma sätt som i alla nya arbetsgrupper får man definiera sin roll utgående ifrån arbetsgruppen, dess situation och dess behov samtidigt som man ska minnas sin egen roll och producentens betydelse. Att arbeta tillsammans med en grupp med specialbehov tror jag heller inte att passar för alla. Det behövs öppenhet för utmaningar och för överraskningar. Jag vågar dock påstå att de i alla specialgruppers fall är viktigt att producenten är färdig att konstant vara närvarande och hundraprocentigt insyltad i arbetsgruppen och dess repetitioner och arbetsprocess. Det handlar inte enbart om entreprenörskap utan man får både ta sig rollen av en fixare och en ledare. Nedan har jag listat upp nio viktiga egenskaper och nyttiga kunskaper att ha för en producent i ett dylikt projekt:

- 1) Lägga upp noggranna tidtabeller (Behövs tillräckligt men inte för mycket tid)
- 2) Kommunikationsförmåga
- 3) Förståelse, tålamod och vidsynthet
- 4) Agera ledare vid vissa tillfällen men även kunna agera som ”fixare”
- 5) Vilja att närvara, arbeta väldigt tätt ihop med den övriga arbetsgruppen
- 6) Förhandskunskap om specialbehoven
- 7) Fokus på andra i gruppen, inte på en själv (en aning mer än i andra projekt)
- 8) Försöka se var man behövs, för hjälp behövs.
- 9) Långtids- och förhandsplanering.

DuvTeatern och dess verksamhet professionaliseras mer och mer för varje produktion samtidigt som gruppen också tas mera ”på allvar” inom det konstnärliga fältet. För att ett projekt av denna kaliber ska lyckas behövs en producent med i arbetsgruppen. Detta för att kunna frigöra tid och andrum åt den konstnärliga gruppen för att de ska kunna fokusera på det konstnärliga innehållet.

Ifall jag skulle skriva arbetet på nytt vet jag också att jag skulle avgränsa arbetet och mina målsättningar ytterligare. I detta arbete känns det som att målsättningarna är lite för många och att examensarbetet därmed i stället för att gå in på djupet av något specifikt område i endast skrapar ytan av flera olika områden. För nästa gång vet jag också att jag för utvärderingen skulle kunna intervjua flera medlemmar av arbetsgruppen och andra berörda av projektet för att få en stadigare grund för projektutvärderingen.

Det har varit en väldigt givande arbetsprocess och jag kommer definitivt att fortsätta att arbeta med DuvTeatern i framtiden samt fortsätta utveckla organisationen tillsammans med Hasán, Huldén och föreningen DUV i Mellersta Nyland rf., vilka jag förövrigt har att tacka för denna chans och vägledning inom detta, för mig, nya arbetsområde.

Bild 12: Hela arbetsgruppen. En rovfågel flyger in en variation på Carmen 2011. Bild Stefan Bremer.

Bild 13&14: Carmen och La diva, Irina von Martens och Pia Renes ur bildserien Diva/Duva. Bild Stefan Bremer.

8 Källförteckning

AC – Arbets- och dagcenter. Arbete och utvecklingsstörning. Hämtad: 10.3.2011.
Tillgänglig: http://www.fduv.fi/verksamhet/arbete/utvecklingsstorning_/

Alternativmedicin (2011). Konstterapi. Hämtad: 3.3.2011.
Tillgänglig: <http://www.alternativmedicin.se/sok/Beh-074.html>

Arbis. Verksamhet. Hämtad: 16.3.2011.
Tillgänglig: <http://www.hel2.fi/arb/om-arbis/index.htm>

Backström, C. (2011, Februari). Duvorna kärleken och friheten. *Gula Pressen*, sid. 4-5.
Även tillgänglig: http://www.fduv.fi/gula_pressen/

Blom, A. (2009-2011). Arbetsdagbok.

v. Brandenburg, C. Opetusministeriön julkaisuja 2008:12. *Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä; Näköaloja taiteen soveltavaan käyttöön*.

Tillgänglig:
http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/Kulttuurin_ja_hyvinvoinnin_valisista_yhteyksista

Daglig verksamhet. Hämtad: 10.3.2011
Tillgänglig: <http://www.malmo.se/Medborgare/Omsorg-varld--stod/Stod-till-personer-med-funktionsnedsattning/Stod-enligt-LSS/Daglig-Verksamhet-LSS.html>

DuvTeatern (2011). *Om DuvTeatern*. Hämtad: 28.2.2011.
Tillgänglig: <http://www.duvteatern.fi/svenska/om/>

DuvTeatern och Stefan Bremer (2011). Publikationen DUVA/DIVA. (u.o).

Eklund, S. (2009). *Arbeta i projekt – individen, gruppen, ledaren*. (Upplaga 2:1.) Lund: Studentlitteratur.

FDUV (2011). Förbundet de utvecklingsstördas väl. Hämtad: 9.3.2011
Tillgänglig: <http://www.fduv.fi/start/>

Finlands Nationalteater. *Femte scenen* (2010, 11 oktober). Hämtad: 25.3.2011.
Tillgänglig: <http://www.kansallisteatteri.fi/nayttamot/kiertuenayttamo/Kiertuenayttamo.php>

FUB (2011). Riksförbundet för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning. Hämtad: 9.3.2011.
Tillgänglig: <http://www.fub.se/>

Föreningen för antroposofisk konstterapi (2011). Konstterapi. Hämtad 3.3.2011.
Tillgänglig: http://konstterapi.dinstudio.se/empty_18.html

Glada Hudiksteatern (2011). Om Glada Hudik-teatern) Hämtad: 9.3.2011.
Tillgänglig: <http://www.gladahudikteatern.se/show/object.asp?oid=4>

Hasán, M. (1/2011). Brevarian. Pizza på Operan. *Oopperan Sanomat*, sid. 25.

Hemgård, L. (2011, februari). Att bryta mönster. *Gula Pressen*, sid. 3.
Även tillgänglig: http://www.fduv.fi/gula_pressen/

Hytti, J. (2005). *Teatterituottajan opas*. Helsinki: Like / Rosebud books Oy.

- Johansson, P. (2011). Om Pär Johansson. Hämtad: 15.3.2011.
Tillgänglig: <http://www.parj.se/>
- Karlsson, P., Glada Hudik-teatern, Sterner, Å. (red) (2010) *Shaken (not störd) – Historien om Glada Hudik-teatern*. (u.o.).
- Koivulaakso, D. Och Andersson, L. (nr 14 8.4.2011). Vänsterns kulturpolitik utgår från konstens autonomi. *Ny Tid*, sid. 15.
- Köping, A. (2007). Varför utbildar vi Arts managers. Ingår i: Ayata, Binnaz (red) 2007. *Kulturekonomi: konsten att fånga osynliga värden*. Danmark: Studentlitteratur.
- Landstinget Västmanland (4.2.2009). *Handikappcentrums information om habilitering för personer med utvecklingsstörning*. Hämtad: 4.3.2011.
Tillgänglig på sökmaskinen Google: Handikappcentrums information om habilitering för personer med utvecklingsstörning.
- Malmö tekniska högskola. *Fallstudier: Generalisera*. (u.å.) Hämtad: 22.3.2011.
Tillgänglig: http://www.ts.mah.se/utbild/ck2340/Delkurs_3/Fallstudie.htm
- Liikanen, H-L. Opetusministeriön julkaisuja 2010:1. *Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – ehdotus toimintaohjelmaksi 2010-2014*.
Tillgänglig:
http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2010/Taiteesta_ja_kulttuurista_hyvinvointia.html?lang=sv
- Lindgren, M. (1/2011). Teemana vapaus. *Oopperan Sanomat*, sid. 23-24.
- Merriam, S. (2006). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
- Molin, L. (2007). *Människosyn i förändring*. Hämtad: 5.4.2011.
Tillgänglig: http://www.respektlivet.nu/web/Manniskosyn_i_forandring_hot_eller_mojlighet.aspx
- Moomsteatern (2011). Historik. Hämtad: 10.3.2011.
Tillgänglig:
http://moomsteatern.com/index.php?option=com_content&task=view&id=5&Itemid=10
- Regeringskansliet (2011). Program inom det gränsöverskridande samarbetet. Gränsöverskridande. Hämtad: 16.3.2011.
Tillgänglig: <http://www.sweden.gov.se/sb/d/9724/a/91345>
- Sjukhusclowner (2011). Verksamhet. Hämtad: 4.4.2011
Tillgänglig: <http://www.sairaalaklovnit.fi/Sairaalaklovnit/Toiminta.html>
- Social- och hälsovårdsministeriet. *Regeringens politikprogram för hälsofrämjande. Konst och kultur ger välfärd*. (5.7.2007). Den samordnande ministern Omsorgsminister Paula Risikko. Hämtad: 15.3.2011.
Tillgänglig: <http://www.vn.fi/toiminta/politiikkaohjelmat/terveys/sv.jsp>
- Studieförbundet Vuxenskolan. Hämtad: 10.3.2011.
Tillgänglig: <http://www.sv.se/sv/Om-SV/>
- Svenska akademiens ordlista på nätet. *Observation*. (u.å.) Hämtad: 5.5.2010.
Tillgänglig: <http://www.svenskaakademien.se/web/Ordlista.aspx>
- Svenska Kulturfonden (2011). *Kultur i vården*. Hämtad: 6.4.2011.
Tillgänglig: <http://www.kulturfonden.fi/sv/ansokningar/fortlopande/kulturivarden/>

Säkö, M. (11.11.2010). Kansallisteatterin kiertuenäyttämö. *Skenet*. Hämtad: 25.3.2011.
Tillgänglig: <http://www.skenet.fi/artikkeli/10/11/kansallisteatterin-kiertuenayttamo>

Undervisnings- och kulturministeriet (2011). *Handikappsammanslutningars kulturverksamhet och kultrens tillgänglighet*. Hämtad: 6.4.2011.

Tillgänglig:

http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/avustukset/Avustukset_vammaisyhteisojen_kulttuuritoimintaan_ja_kulttuurin_saavutettavuuden_edistamiseen?lang=sv

Undervisnings- och kulturministeriet (2011). *Kulturarbete som främjar välfärd*. Hämtad: 6.4.2011.

http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/avustukset/Avustukset_kulttuurin_hyvinvoigtivaikutuksia_edistavaan_toimintaan.html?lang=sv

Widerberg, K. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Sverige: Studentlitteratur.

Wikipedia (2011): Omsorg. *Wikipedia*. Version: 12553095. Hämtad: 10.3.2011.

Tillgänglig:

<http://sv.wikipedia.org/w/index.php?title=Special:Citera&page=Omsorg&id=12553095>.

Wikipedia (2011). Sociokultur. *Wikipedia*. Version: 12673496. Hämtad: 25.3.2011.

Tillgänglig:

<http://sv.wikipedia.org/w/index.php?title=Special:Citera&page=Sociokultur&id=12673496>

Wikipedia (2011). Swot - analys. *Wikipedia*. Version: 13789218. Hämtad: 23.3.2011.

Tillgänglig: <http://sv.wikipedia.org/w/index.php?title=Special:Citera&page=SWOT&id=13789218>

Wikipedia (2011). Utvärdering. *Wikipedia*. Version: 13161920 Hämtad 23.3.2011.

Tillgänglig: <http://sv.wikipedia.org/w/index.php?title=Utv%C3%A4rdering&oldid=13161920>

Wikipedia (2011). Yhteisötaide (sve. samfundskonst). *Wikipedia*. Version: 9185151 Hämtad: 25.3.2011

Tillgänglig:

<http://fi.wikipedia.org/w/index.php?title=Toiminnot:Viittaus&page=Yhteis%C3%B6taide&id=9185151>

Åkerfelt, H. (2008) & Kulturösterbotten (2007-2009). Publikarbete. Hämtad 16.3.2011.

Tillgänglig:

<http://www.svenskateatern.fi/sve/frokenjulie>

http://www.kulturosterbotten.fi/swe/Projektverksamhet/Teatrarnas_publicarbete.26.html

Österholm, N. (28.1.2011) DuvTeatern gör opera - Habaneras stolta rytmer ger kraft och livsmod. *Kyrkpressen*.

BILAGA 1: Exempel på tidtabell: En rovfågel flyger in – en variation på Carmen

DUV = Duvin näyttelijät
 VPH = valmistava pääharjoitus
 PH = pääharjoitus
 PHS = pieni harjoitussali 5.krs
 SHS = suuri harjoitussali 5.krs
 SHH = suuri harjoitushuone 6.krs
 (RH = Robin Hood)

vko 46

la 20.11. 9-11 DUV/ohjaajat
 11-15 DUV (ei solit)

Su 21.11. 9-11 DUV/ohjaajat
 11-15 DUV (ei solit)

vko 47

la 27.11. 11-14 kaikki = DUV +, Korhonen, Jaatinen, Anttila (-13) –
 Laukka, PHS
 14-15 DUV

vko 48

la 4.12. 11-14 kaikki = DUV +Korhonen, Laukka, –Jaatinen (RH), –
 Anttila ? (RH) SHH
 14-15 DUV

vko 49

la 11.12. 11-14 kaikki = DUV + Korhonen, –Jaatinen (RH), –Anttila ?
 (RH), –Laukka, SHH
 14-15 DUV

Su 12.12. 10-16 DUV/PHS

vko 50

la 18.12. 11-15 DUV/SHH

vko 51

ma 20.12. klo ? DUV/SHS

KEVÄT 2011
Vko 1

la 8.1. 11-14 kaikki = DUV + Korhonen, Laukka, –Jaatinen (RH), –
 Anttila (RH) PHS
 14-15 DUV

Su 9.1.	9-16	DUV/PHS	
vko 2			
la 15.1.	11-14	kaikki = DUV + Anttila, Korhonen, Laukka, Jaatinen SHS	
14-15		DUV	
15-	tekniikka	Alminsali	
vko 3			
ma 17.1.	ap	tekniikka	Alminsali
18-21	kaikki	Alminsali DUV + Anttila, Korhonen, Laukka, Jaatinen	
ti 18.1.	11-14	VPH	Alminsali DUV + Anttila, Korhonen, Laukka, Jaatinen
(10-15	DUV paikalla)		
ke 19.1.	klo 11-14	PH1 Alminsali	DUV + Anttila, Korhonen, Laukka, Jaatinen
(klo 10-15	DUV paikalla)		
to 20.1.	klo 11-14	PH2 Alminsali	DUV + Anttila, Korhonen, Laukka, Jaatinen
(klo 10-15	DUV paikalla)		
pe 21.1.	klo11-(14)	KENRAALIHARJOITUS	Alminsali DUV + Anttila, Korhonen, Laukka, Jaatinen
klo 10-15	DUV paikalla)		
Klo 15-	tekniikka	valmistele	seminaarikattauksen
la 22.1.	klo ?	Ooppera 100-vuotisjuhlasemiraari	
klo 15.00-19 DUV/PHS? + pukuhuone			
klo 17.00		Seminaariyleisön poistuttava viimeistään	Alminsalista.
klo 17.30		lavasteiden tarkistus + mahdollisen väliesiripun poisto	
klo 18.00		Duv -näyttelijöiden lämmittely näyttämöllä	
klo 19.00		Näyttämö tyhjä ennen yleisön saapumista	
klo 19.15		yleisö saliin	
19.30		ENSI-ILTA Alminsali	Anttila, Korhonen, Laukka, Jaatinen
21.00-22.30		ensi-iltajuhla	Alminsalin lämpiö
su 23.1.	–		

vko 4

ma 24.1.	–			
ti 25.1.	–			
ke 26.1.	–			
to 27.1.	–			
pe 28.1.	12.00	esitys 2	Alminsali Anttila, Korhonen, Laukka,	
Jaatinen				
la 29.1.	klo 13.30	DUV/ALMINSALI? + pukuhuone		
Jaatinen	16.00	esitys 3	Alminsali Anttila, Korhonen, Laukka,	
vko 6				
la 12.2.	11-15	DUV harjoitus	Harjoitussali/Alminsali?	
vko 8				
la 26.2.	11-15	DUV harjoitus	Harjoitussali/Alminsali?	
vko 9				
ma 28.2.	09-21	tekniikka	Sellosali	
(17-21	harjoitus, DUV	Sellosali)		
(19-21	harjoitus, kaikki	Sellosali)	Anttila, Korhonen, Laukka, Jaatinen	
ti 1.3.	18.30	esitys 4	Sellosali Anttila, Korhonen, Laukka,	
Jaatinen				
ke 2.3.	12.00	esitys 5	Sellosali Anttila, Korhonen, Laukka,	
Jaatinen				

DuVTeaterN

BILAGA 1: Exempel på tidtabell: En rovfågel flyger in – en variation på Carmen

REPSHEMA En rovfågel flyger in/Mustien siipien lintu,
VÅREN 2011
Version 22.12.2010

2011

v 1

ti 4.1 Sevillanasrepetition (gäller endast Anna Palmio + solisterna)

lö 8.1 OPERAN (Vanliga repsalen i 5te vån, PHS) Repetitioner 11-15

Kommer kl. 9.45:

Martina, Pale, Emilia, Carola, Anna, Toni, Laura, Sara, Mixu
Sevillanasrepetition för ledarna 10-11

Kommer kl. 10.30:

Skådisar, dansare (Emma P. borta) (Annina, Paula och Heidi möter)

Kommer kl. 11, går kl. 14:

Solister (Jaatinen, Anttila borta)

Ledarna purku kl. 15-16

OBS! Möjlig gruppfotografering med Steffe kl 12.30??

sö 9.1 OBS! REP kl.12-15 OPERAN (PHS – vanliga repsalen)

Kommer kl 10 **MUSAREP (stora reprummet i 6te vån, SHH):**

Martina, Emilia, Anna, Toni, Mixu, Laura

Kommer kl 11:

Carola, Pale, Sara, Paula P., Heidi

Kommer kl 11.30 (Annina, Paula och Heidi möter)

Skådisar, dansare

v 2

lö 15.1 OPERAN (STORA REPSALEN, 5:te våningen)

Kommer kl. 10:

Martina, Pale, Emilia, Carola, Anna, Toni, Laura, Sara, Mixu, Heidi, Paula P.

Kommer kl. 10.30 (Annina, Paula och Heidi möter):

Skådisar, dansare

Duvtætern

Kommer kl. 11:
Solister

Övrigt:

- OBS! Gruppfotofering med Steffe kl 11??

V 3 PREMIÄRVECKA

ALLA PÅ PLATS

OBS, små ändringar i tidtabellen kan ske!

MÅ 17.1 OPERAN

TEKNIK i Almisalen kl. 8-17

LEDARE KOMMER kl. 16.45 (Träff i Almisalens omklädningsrum)

LEDARE I ALMISALEN kl. 17-18

SKÅDISAR KOMMER kl. 17.30 (Byter om i Almisalens omklädningsrum + mikkar)

SOLISTER KOMMER kl. 18.00

SCENTID ALLA kl. 18-19.30 (TESTAR MED MIKKAR)

PAUS kl. 19.30 – 20 (SMÖRGÅS MAT -INTE KAFE)

SCENTID kl. 20-21

SKÅDISAR AVHÄMTAS kl. 21.15

LEDARE PURKU

TI 18.1 OPERAN (VPH – Valmistava pähäarjoitus)

LEDARE TRÄFFAS kl. 9.45 (Almisalen)

LEDARE går igenom scener kl. 9.50-10.50

SKÅDISAR kommer kl. 10.30 (Annina möter)

SOLISTER kommer kl. 11

SCENTID ALLA kl. 11-12.30

PAUS kl. 12.30-13

SCENTID ALLA kl. 13-14

SOLISTER GÅR, KORT PAUS kl. 14-14.10

SCENTID kl. 14.10-15

SKÅDISAR AVHÄMTAS kl. 15.15

ONS 19.1 OPERAN (PH1 – Pähäarjoitus)

LEDARE TRÄFFAS kl. 9.45 (Almisalen)

LEDARE går igenom scener kl. 9.50-10.50

SKÅDISAR kommer kl. 10.30 (Annina möter)

SOLISTER kommer kl. 11

SCENTID ALLA kl. 11-12.30

Duvtætern

PAUS kl. 12.30-13
SCENTID ALLA kl. 13-14
SOLISTER GÅR, KORT PAUS kl. 14-14.10
SCENTID kl. 14.10-15
SKÅDISAR AVHÄMTAS kl. 15.15

ÖVRIGT: STEFFE FOTOGRAFERAR! + journalister på plats

TO 20.1 OPERAN (PH2 – Pääharjoitus)

LEDARE TRÄFFAS kl. 9.45 (Almisalen)
LEDARE går igenom scener kl. 9.50-10.50
SKÅDISAR kommer kl. 10.30 (Annina möter)
SOLISTER kommer kl. 11
SCENTID ALLA kl. 11-12.30 (GENOMGÅNG)
PAUS kl. 12.30-13
SCENTID ALLA kl. 13-14
SOLISTER GÅR, KORT PAUS kl. 14-14.10
SCENTID kl. 14.10-15
SKÅDISAR AVHÄMTAS kl. 15.15

ÖVRIGT: STEFFE FOTOGRAFERAR! + journalister på plats

FRE 21.1 OPERAN (KENRAALIHARJOITUS)

LEDARE TRÄFFAS kl. 9.45 (Almisalen)
LEDARE går igenom scener kl. 9.50-10.50
SKÅDISAR kommer kl. 10.30 (Annina, Paula, Heidi möter)
SOLISTER kommer kl. 11 (Diskussion, genomgång)
TOMT PÅ SCEN 11.30??
SOLISTER KOMMER KL 12
SCENTID ALLA kl. 12-13.00 GENERALREPETITION
PAUS kl. 13.15, SOLISTER FEEDBACK (HÖGST 15MIN)
SCENTID ALLA kl. 13.45 FEEDBACK??? UTAN SOLISTER
SKÅDISAR AVHÄMTAS kl. 15.15

ÖVRIGT:

Operan bygger för seminariet nästa dag från kl. 15 →

Duvtåten

**LÖ 22.1.
OPERAN**

LEDARE TRÄFFAS kl. 15.30 (PHS 5te våningen)
SKÅDISAR kommer kl. 16.00 (Annina, Paula, Heidi möter, byter om i Almi-omklädningsrum)
SÅNG och uppvärmning (vanliga repsalen i 5te vån) 17-17.30
SCENTID ALLA (utom solister) kl. 17.30-18.45
PAUS (mat+vessa i Almisalens omklädningsrum) kl. 18.45- 19.20
PREMIÄR kl. 19.30 – 20.30
PREMIÄRFEST kl. 21-22
SKÅDISAR AVHÄMTAS kl. 22.15

ÖVRIGT:

- Ifall någon förälder/utanför arbetsgruppen vill bli på premiärfest, kostar det 20€. Anmälningar till Annina (anninablom@gmail.com/tel 050-3591391) senast 14.1.2011!

V 4

FRE 28.1 OPERAN FÖRESTÄLLNING 1 kl. 12

LEDARE TRÄFFAS kl. 8.30 (Almisalen rekvisiittacheck)
SKÅDISAR kommer kl. 9 (Annina, Paula, Heidi möter, byter om i Almi-omklädningsrum)
BYTER OM kl. 9-9.45
SCENTID (Uppvärmning + Genomdrag) kl. 9.45-11
PUBLIK IN kl. 11.45
PAUS (mat+vessa i Almisalens omklädningsrum) kl. 11-11.40
FÖRESTÄLLNING 1 kl. 12-13
PUBLIKARBETE med ledare och skådisar klockan 13.15-13.35
SKÅDISAR AVHÄMTAS kl. 14.10

LÖ 29.1 OPERAN FÖRESTÄLLNING 2 kl. 16

LEDARE TRÄFFAS kl. 12.30 (Almisalen rekvisiittacheck+prat)
SKÅDISAR kommer kl. 13 (Annina, Paula, Heidi möter, byter om i Almi-omklädningsrum)
BYTER OM kl. 13-14
SCENTID (Uppvärmning + Genomdrag) kl. 14-15
PAUS (mat+vessa i Almisalens omklädningsrum) kl. 15-15.50
PUBLIK IN kl. 15.45
FÖRESTÄLLNING 2 kl 16-17
SKÅDISAR FÄRDIGA kl. 17.45
ARBETSGRUPPEN AVHÄMTAS med buss kl. 18

DUVTeatern

DUV-teatern firar ca 10 år!!! 18.30-23 AV-salen i Helsingfors

OBS!!!

FÖLJANDE TIDER PRECISERAS I januari

V 6

lö 12.2 OPERAN kl.10.30-15.15 ALLA (ei Anttila) rep

V 8

la 26.2 OPERAN kl.10.30-15.15 ALLA rep

V 9

må 28.2 SELLOSALEN kl.16.30-21.15 ALLA rep

ti 1.3 SELLOSALEN kl. 16-20.45 ALLA Föreställning 4 kl.18.30

ti 2.3 SELLOSALEN kl. 9.30-14.15 ALLA Föreställning 5 kl.12

BILAGA 2: Pressmeddelande: *En rovfågel flyger in – en variation på Carmen*

Konstnärer med och utan utvecklingsstörning möts i en samproduktion av Nationaloperan, DuvTeatern och Blue Flamenco

Den frihetsälskande, självständiga Carmen vill inte underkasta sig den traditionella kvinnorollen. Och denna variation på Carmen underkastar sig sannerligen inte en traditionell tolkning! I Nationaloperans, DuvTeaterns och dansskolan Blue Flamencos unika samproduktion möts skådespelare och flamencodansare med och utan utvecklingsstörning samt fyra operasångare.

En rovfågel flyger in, som grundar sig på den färgsprakande musiken och dramatiska berättelsen i Bizets berömda opera Carmen, rubbar gränser och ifrågasätter uppfattningar om vad som är möjligt och vad som är omöjligt. Verket behandlar på ett oslipat sätt kärlekens och frihetens teman. Vad är egentligen frihet? Framför allt friheten att vara sig själv?

DuvTeatern har under sin snart 10 år långa existens tidigare uppfört egna versioner av klassiker såsom Hamlet och Tre systrar, och nu är det dags för den första operaklassikern. Liksom DuvTeaterns övriga produktioner bygger En rovfågel flyger in på den ursprungliga berättelsen om Carmen samtidigt som den lyfter fram artisternas styrkor och möjligheter. Repetitionerna började redan hösten 2009, och under den gemensamma kreativa processen har artisterna bearbetat berättelsen och gjort den betydelsefull för sig själva.

En rovfågel flyger in har regisserats av Mikaela Hasán, och för koreografin står Anna Palmio. Scenografin har planerats av Janne Siltavuori, kostymerna av Paula Varis och ljussättningen av Vesa Pohjolainen. För musikarrangemanget står Martina Roos. Premiären går av stapeln den 22 januari i Almisalen, och några föreställningar ges också i Sellosalen i Esbo.

Rollen som Carmen spelas av Irina von Martens och rollen som Don José av Paul Olin. Sångsolister är Ritva-Liisa Korhonen, Melis Jaatinen, Jyrki Anttila och Raimo Laukka. Bland samtliga 24 artister finns också en scenorkester bestående av en flamencogitarrist och en pianist. Föreställningen ges på svenska, finska och franska, och rekommenderad åldersgräns är 10 år.

I samband med föreställningarna visas fotografen Stefan Bremers fotoutställning Duva/Diva i foajén till Almisalen. Ett publiksamarbetsprojekt kring olika teman ur En rovfågel flyger in anordnas för svensk- och finskspråkiga elever i årskurserna 7—9.

En rovfågel flyger in – en variation på Carmen
Almisalen 22.1 kl. 19.30, 28.1 kl. 12.00, 29.1 kl. 16.00 Sellosalen 1.3 kl. 18.30, 2.3 kl. 12.00

Biljetter 20/12 e Lippupiste och Operans biljettförsäljning
Pressbiljetterna: Nationaloperans informationsavdelning t. (09) 4030 2323, press@opera.fi

Pressmeddelande 10.12.2010

Suomen Kansallisooppera / Tiedotus tiedotuspäällikkö Heidi Almi 09 4030 2321, pädramaturgi Juhani Koivisto 09 4030 2215, tiedottaja Heli Rislakki 09 4030 2320, tiedottaja Johanna Järventaus 09 4030 2322, tiedotusassistentti Marianne Leinonen 09 4030 2323, viestintäharjoittelija Jussi Iltanen 09 4030 2223, faksi 09 4030 2295, sähköpostiosoite etunimi.sukunimi@operafin.fi, www.ooppera.fi

BILAGA 3: DuvTeatern brev till skådespelarna: En rovfågel flyger in – en variation på Carmen

Hej alla skådespelare samt föräldrar/stödpersoner!

Gott nytt år!

Premiären närmar sig med stormsteg! I detta brev följer en preciserad tidtabell för de sista repetitionerna innan premiär samt för spelperioden i Almisalen och Sellosalen i Esbo.

OBS! Möjliga frånvaroanmälningar i god tid, till Annina (anninablom@gmail.com / tfn. 0503591391).

Premiären

Premiären är den 22.1.2011 klockan 19.30 i Almisalen, Finlands Nationalopera. Varje skådespelare har fått 2 biljetter att ge till sina närstående. De som har bokat sina biljetter, hittar dem på sitt namn vid operans biljettkassa på premiärdagen. Ingång vid Tölövikén. Kom i tid! Ifall ni har flera på kommande till premiären lönar det sig att boka biljett via Operans biljettförsäljning så snabbt som möjligt!

Efter premiären ordnar Operan en **premiärfest** för oss. Festen är gratis för alla som ingår i arbetsgruppen och pågår från ca klockan 20.45 - 22.00. Ifall någon närstående vill stanna på fest kostar det 20€/person (mat och dryck ingår). **OBS! Anmälningar till premiärfesten innan den 14.1 till Annina Blom, anninablom@gmail.com / tfn. 050-3591391.**

Generalrepetition

Fredagen den 21.1.2011 kl. 12.00 ordnas en öppen generalrepetition i Almisalen på Operan. Repetitionen är gratis. Anmälningar till generalrepetitionen tas emot av: XXXXX senast den XXXX.

DuvTeaterns ca 10-årsjubileum

Den 29.1.2011 kl. 18.30 – 23.00 blir det storfest då DuvTeatern firar sina ca 10 år. Festen ordnas tillsammans med föreningen DUV, i AV-salen på Annegatan i Helsingfors. De som anmält sig till festen får mera information om den inom januarimånad. Busstransport ordnas för arbetsgruppen från operan till festlokalen.

REPSHEMA En rovfågel flyger in/Mustien siipien lintu / VÅREN 2011

Före repetitionerna (se datum nedan) träffas vi vid Operans personalingång kl.10.30 (söndagar kl. 11.30) för att det ska finnas tid att klä om mm. innan repetitionerna börjar kl.11.

Repetitionerna slutar kl.15 och eventuell avhämtning kl. 15.15 utanför personalingången (de som åker taxi; be taxina köra in från Mannerheimvägen, där det står Ooppera huolto!).

Kom ihåg att ta med matsäck!

Vecka 1

Lö 8.1 OPERAN KL. 10.30 - 15.15

Sö 9.1 OPERAN OBS! KL. 11.30 - 15.15

Vecka 2

Lö 15.1 OPERAN KL. 10.30 - 15.15

Vecka 3 / PREMIÄRVECKA

ALLA PÅ PLATS

MÅ 17.1 OPERAN KL. 17.30 - 21.15

TI 18.1 OPERAN KL. 10.30 - 15.15

ONS 19.1 OPERAN KL. 10.30 - 15.15 ÖVRIGT: STEFFE FOTOGRAFERAR!

TO 20.1 OPERAN KL. 10.30 - 15.15

FRE 21.1 OPERAN KL. 10.30 - 15.15 / GENERALREPETITION KL. 12.00

LÖ 22.1. OPERAN KL. 16.00 - 22.15 / PREMIÄR KL. 19.30

Vecka 4

FRE 28.1 OPERAN KL. 9.00 - 14.10

FÖRESTÄLLNING 1 kl. 12 / Träff med publiken kl. 13.15-13.35

LÖ 29.1 OPERAN KL. 13.00 - 18.00

FÖRESTÄLLNING 2 kl. 16.00

FEST i AV-salen kl. 18.30 - 23.00

OBS!!!

FÖLJANDE TIDER PRECISERAS I januari

Vecka 6

lö 12.2 OPERAN kl.10.30-15.15 ALLA repetition

Vecka 8

la 26.2 OPERAN kl.10.30-15.15 ALLA rep

Vecka 9

Må 28.2 SELLOSALEN, Esbo kl.16.30-21.15 ALLA rep

ti 1.3 SELLOSALEN, Esbo kl. 16-20.45 ALLA Föreställning 4 kl.18.30

ti 2.3 SELLOSALEN, Esbo kl. 9.30-14.15 ALLA Föreställning 5 kl.12